

PRESES APSKATS

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

27.03.2026

Preses apskatā:

Rīgas Grāmatu svētki LNB; Latvijas Literatūras gada balvas nominanti un speciālbalvu ieguvēji; Nosvinēts lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" noslēgums – Lielie lasīšanas svētki; LNB notika grāmatu mākslas konkursa "Zelta ābele 2025" noslēguma ceremonija; Sveic Lasīšanas vēstnešus; Tūjas bibliotekāre Zeltīte Millere; u.c. bibliotēku aktualitātes.

Jaunākajā Latvijas Republikas Augstākās tiesas biļetenā Nr. 32 Augstākās tiesas senatores Sanitas Osipovas uzstāšanās LNB starptautiskajā simpozijā "Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifesti". Žurnāla "Kas Jauns" 24. marta numurā minēta LNB Atbalsta biedrības vadītāja Karina Pētersone. Žurnāli pieejami LNB Periodikas lasītavā.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

Patiesība un nomods

Latvijas literatūras aizvadītā gada virsotnes un jaunumi

Ize Auzāne

VAKAR Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notikušajā preses konferencē tika nosaukti Latvijas Literatūras gada balvas (LALIGABA) nominanti astoņās kategorijās. Uz labākā prozas autorarba nosaukumu pretendē Andras Manfredes *Kosmonauta iela* (izdevējs *Dienas grāmata*), Ingas Abeles *Milamā* (izdevējs *Dienas grāmata*), Osvalda Zebra *Dziņš!* (izdevējs *Dienas grāmata*) un Vīla Kasīma *Svešuma grāmata* (izdevējs *Latvijas mediji*).

Citi noteikumi

Kategorijā *Labākais dzejas autordarbs* ir nominēti Agneses Rutkēvičas *Vientulības drošības noteikumi* (izdevējs *Aminori*), Arta Ostupa *Patiesība* (izdevējs *Neputns*), Ivāra Šteinberga *Stāsti* (izdevējs *Neputns*), Jāņa Rokpelņa *Nomods* (izdevējs *Neputns*) un Ligijas Purinašas *Magnificat* (izdevējs *Valodu māja*). Savukārt aizvadītajā gadā Latvijas literatūrā visspilgtāk ir debitējuši Alise Bogdanova, Ausma Perons, Kirils Ecijs un Sintija Kampāne-Štelmahere.

Jāpiebilst, ka ekspertu komisija ir lēmusi pasniegt balvas arī kategorijās *Spilgtākais darbs literatūras pētniecībā* un *Spilgtākais darbs dramaturģijā* un nošķirt prozas tulkojumus un atdzejojumus. «Atdzejojumus un prozas tulkojumus vēlējamies vērtēt atsevišķās kategorijās, ņemot vērā tulkošanas specifiku, kas katrā no šiem literārajiem žanriem ir atšķirīga,» uzsver ekspertu komisijas priekšsēdētāja tulkojtāja Ieva Lešinska.

Sogad Latvijas Literatūras gada balvai kopumā tika iesniegti rekordliels darbu skaits – 156 darbi no 31 izdevēja. Visvairāk – kategorijā *Labākais ārvalstu literatūras tulkojums* (49), *Labākais prozas autorarbs* (28) un *Labākais literatūras autorarbs bērniem* (27). «Ekspertiem zvēra darbs,» Latvi-

▲ Šī gada Latvijas Literatūras gada balvas ekspertu komisijai bija jāvērtē rekordliels darbu skaits – 156 darbi no 31 izdevēja. Žūrijas dalībnieku vidū bija Edvards Kuks (no kreisās), Signe Viška, Raibis, Ieva Lešinska un Arnis Koroševskis.

FOTO - LETA

«Atdzejojumus un prozas tulkojumus vēlējamies vērtēt atsevišķās kategorijās, ņemot vērā tulkošanas specifiku.»
Ieva Lešinska

jas Literatūras gada balvas *feisbuka* kontā komentēja literatūrzinātniece Ausma Cimdīņa. To levas Lešinskas vadībā veicu literatūrzinātnieks, literatūras kritiķis un muzeja darbinieks Arnis Koroševskis, dzejnieks un atdzejojotājs Edvards Kuks, rakstniece Kristīne Ulberga, dzejnieks, rakstnieks un daudzdzimslinieks Raibis, autore un tulkojtāja Signe Viška, filozofe un publiciste Sofija Anna Kozlova.

Reālistiski tieši

Ar mūža balvu par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas literatū-

rā tiks godināts tulkojtājs no Čehu un slovēņu valodas Jānis Krastiņš, kura tulkojoto literāro darbu spektrs ir visnotaļ plašs – no pagājušā gadsimta klasiskiem Jaroslava Hašeķa, Zdeneka Jirotkas un Josefa Škvorečka līdz pašas jaunākās paaudzes Čehu autoriem. «Jāņa Krastiņa tulkojumu valoda nereti ir reālistiski tieša, taču turpat līdzās sevi iemieso ļaunākos visam poētiskajam un rotālākos ar valodas bagātīgi piedāvātajām un pieejamajām (un, kā vietumis šķiet, bezgalīgām) iespējām. Šādā kontekstā starp virsotnēm būtu pie-

mināms Aļenas Mornštainovas romāna *Hana* tulkojums latviešu valodā (2019),» raksturo Arnis Koroševskis.

Sogad tiks piešķirta arī speciālbauža žurnālam *Jaunā Gaita*. Tas ir visilgtmūžīgākais literatūrai un kultūrai veltītais periodiskais izdevums latviešu valodā. «Izdevums, kas daudzus gadu desmitus uzrunāja brīvdomīgākos trimdnieku vidū, nekad nav vairākus no polemikas vai nostāšanās pret konjunktūru, taču vienmēr saglabājis uzticību Latvijas brīvībai un latviešu valodai,» uzsver Ieva Lešinska.

Latvijas Literatūras gada

balvas pasniegšanas ceremonija notiks 17. aprīlī plkst. 19 Rīgas Centrālā tūrisma galas paviljonā, atbalstot iecerīto tuvākajos gados pielāgot to mākslas un kultūras funkcijām. Pirms tam ir ielānāti nominantu lasījumi – 1. aprīlī plkst. 18 bārā *Aleponija* norisināsies dzejas lasījumi, savukārt 9. aprīlī plkst. 18 Latvijas Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja mansardā pulcēsies prozaīki un prozas tulkojtāji.

Vairāk informācijas var lasīt interneta vietnē lalligaba.lv un Latvijas Literatūras gada balvas sociālajos tīklos.●

Avots: Diena

Datums: 27.03.2026

CEĻOTĀJS ČEMODĀNS UN OKEĀNA BĒRNS

◀ **PAGĀJUŠĀS** nedēļas izskaņā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā norisinājās lasīšanas veicināšanas programmas *Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025* svinīgais noslēguma pasākums – Lielie lasīšanas svētki. To laikā tika paziņoti aizvadītā gada uzvarētāji. Par tiem kļuva Ineses Zanderes un Anetes Meleces grāmata *Ceļotājs čemodāns* (5+ vecumgrupā, att.), Toma Dirgēlas un Ingas Dagiles darbs *Mans tētis raksta grāmatu* (7+), Lauras Vinogradovas un Ievas Maurītes grāmata *Pauls spēlē* (9+), Marjūs Marcinkeviča un Linas Itagaki darbs *Meitene ar šauteni* (11+) un Žana Kloda Murlevā grāmata *Okeāna bērns* (15+). Savukārt par Vecāku žūrijas favorītu kļuva Rūtas Šepetis romāns *Man tevi jānodod*. Lasīšanas veicināšanas programmā iesaistījās 23 300 dalībnieku no pieciem gadiem līdz pat sirmam vecumam. Vairāk informācijas var lasīt interneta vietnē Lnb.gov.lv.

Avots: Diena

Datums: 24.03.2026

Apbalvo skaistākās grāmatas

Pagājušonedēļ Gaismas pils restorānā "Kliversalā" Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notika grāmatu mākslas konkursa "Zelta ābele 2025" noslēguma ceremonija, kurā tika paziņoti konkursa laureāti.

Tā pamatā ir ideja par grāmatu kā daudz nozaru speciālistu veidotu mākslas darbu, kas atklāj grāmatas saturu un formas māksliniecisko veselumu. Žūrija vērtēja konkursam iesniegtos izdevumu dizaina koncepciju, to atbilstību izdevuma saturam, maketu, papīra izvēli un poligrāfisko izpildījumu. Šogad 35 izdevēju konkursam bija iesniegti 113 grāmatas, bet nominācijas saņēma 41 grāmatu astoņas kategorijās.

- Kategorijā "Dzeja" galveno balvu saņēma Arta Ostupa krājums "Patiesība". Dizains – Anta Penče, tipogrāfija – Jelgavas

tipogrāfija, izdevējs – "Neputns".

- Kategorijā "Proza" par skaistāko atzīts Viljama Šekspira "Daņu princis Hamlets". Dizains – Katrīna Vasiļevska, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – "Lapu Dizains".

- Starp bērnu un jauniešu grāmatām gada balvu piešķirta Agneses Vanagas cietlapu grāmatīnai "Kūs, bērniņ, klausies!". Dizains – Līva Pīterāne, ilustrācijas – Līva Pīterāne, tipogrāfija – "Livonia Print", izdevējs – apgāds "Zvaigzne ABC".

- Kategorijā "Dokumentālie izdevumi" gada balvu saņēma Gunas Biriņas grāmatā "Ansis Rūtenāls. Ceļojums". Dizains – Klāvs Prieditis, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – "Neputns".

- Kategorijā "Zinātniskā literatūra" galvenā balva piešķirta Janas Dreimanes sastādītajam izdevumam "Teodors Liventāls. Krīšja-

nis Valdemārs latviešu bibliotēku nozarē". Dizains – Inese Hofmane, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – Latvijas Nacionālā bibliotēka.

- Kategorijā "Uzziņu literatūra" balvu saņēma Toma Keiča un Piretas Lotmanas sastādītais izdevums "Tā pirmā grāmata. Nozīmīgākie izdevumi latviešu un igauņu valodā. 1525–1918". Dizains – Dārta Hofmane, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – Latvijas Nacionālā bibliotēka.

- Kā mākslinieciski augstvērtīgākais mākslas izdevums novērtēta Eliņas Apštes grāmata "Dzīvais cimdš. Jette Uzāne". Dizains – "Overpriced Design" (Jānis Klaučs, Deniss Jirgensons, Aigars Mamis), fotogrāfijas – Alens Opolškis, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – biedrība "Cimdu Ceļš".

- Konkursā pēc vairāku gadu pārtraukuma atgrie-

zusies kategorijā "Mācību grāmatas", un šogad balvu tajā saņēma Ilzes Kupčicas un Ilzes Vitolas grāmata "Glezna un skatītājs. Uzdevumi glezniecības iepazīšanai". Dizains – Artis Briedis, ilustrācijas – Rūta Briede, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – Mākslas izglītības centrs "Tris krāsas".

Žūrijas speciālbala jaunajam dizaineram "Stikla ābols" tika piešķirta Esterai Beļijai Grāverei, kurai šogad konkursā divas nominācijas (Marjais Luizes Melķes "Gaidu dzejoj" un Elizabetes Lukšo-Razinskas "Netiro matu diena"), novērtējot dizaineres jūtīgo un asprātīgo vizuālo valodu, kas apļiecina mākslinieciskos izsmeļumus un prasmi izcelt dažādus medijus.

Otra speciālbala piešķirta Martai Folkmanei par Sergeja Timofejeva stāsta "Moka un Roberts" ilustrācijām, kas "iepriecina ar izteiksmīgu un aizkustinoši piesaistītu vizuālo valodu".

Balvu "Gada mākslinieks" saņēma dizainers Klāvs Prieditis, kurš "apļiecina savu talantu un vaļēšanu veidot mākslinieciski augstvērtīgus izdevumus, kas šogad konkursam iesniegti vairākās kategorijās. Viņa izvēlētie dizaina risinājumi un iedziļināšanās gan grāmatas saturā, gan grafiskā dizaina iespējās turpinās piesaistīt gan žūrijas, gan lasītāju uzmanību". Klāvs Prieditis pirms diviem gadiem saņēma arī pirmo šī konkursa jauna dizainera balvu "Stikla ābols".

Balva par muža ieguldījumu grāmatniecībā piešķirta apgāda "Neputns" līdzdibinātājam un ilggadējai galvenajai redaktorei, mākslas zinātniecei Laimai Slavai, novērtējot viņas veikumu latviešu vizuālās mākslas un kultūrvēstures grāmatniecībā.

Konkursa "Zelta ābele 2025" žūrija darbojās mākslinieks Kristaps Epners (komisijas priekšsēdētājs), kulturas

žurnāliste Ingvilda Strautmane, poligrāfijas speciālists un uzņēmuma "Arctic Paper Baltic States" pārstāve Lolita Butāne, māksliniece Dina Abele, draudmatu dizainere Agne Dautartaite-Krutule (Lietuva).

Konkursa laureātiem tika pasniegtas balvas – bronza atliets ābols koka kastītē – autori Maija Viksne un Ivars Mikelsons. Titulu "Gada mākslinieks" un "Mūža ieguldījums grāmatniecībā" saņēmjām tika piešķirtas naudas balvas.

Konkursā nominētas grāmatas visu gadu bus apskatāmas Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālēs. No marta līdz maijam tās varēs apskatīt kultūras centrā "Siguldas devons", vasarā – Ogres Centrālajā bibliotēkā, bet rudeni – Jūrmalas Centrālajā bibliotēkā. Savukārt aprīli un maijā Baltijas skaistāko grāmatu konkursa izstādes ietvaros tās bus apskatāmas Viļņā.

ANITA BORMANE

Zināmi Lielo lasīšanas svētku laureāti

Divas balvas – 1. vietu 7+ grupā – par Toma Dīngelas un Ingas Daģules grāmatu "Mans tētis raksta grāmatu", ko latviskojis tulkoņtāja Dace Meiere – un 2. vietu 15+ grupā – par Andreja Viksnas tulkoņtotes Lises Villadsenas grāmatu "Kvantu lēcieni" – saņēmusi izdevniecība "Latvijas Mediji" nedēļas nogalē nosvinētajos Lielajos lasīšanas svētkos, kas šogad notika vienlaikus ar Rīgas Grāmatu svētkiem.

Pasaule lielākas lasītāju žūrijas dalībnieku skaits ir 23 300 – tie ir bērni no piecu gadu vecuma, kuri darbojas "Bērnu žūrijā", no 11 gadiem – "Jauniešu žūrijā" – un lasītāji līdz pat sirmam vecumam, kuri darbojas "Vecāku žūrijā". Kā uzsvēra Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Bērnu literatūras centra vadītāja Silvija Tretjakova, programma ir unikāla ar to, ka palīdz iepriekšējā gada laikā izdotajām grāmatām ātrāk nokļūt bibliotēkās un skolās, nodrošina to apriti un ar dažādu aktivitāšu palīdzību māca izvēlēties sev tikamāko lasāmvielu, iesaistot lasītājus sa-

Tulkoņtāja Dace Meiere (no kreisās) kopā ar izdevniecības "Latvijas Mediji" direktori Kristīni Kirklī.

runāt un vērtēt. Apvienotais valsts un pašvaldību finansējums, bibliotekāru, skolotāju un vecāku aktīva iesaiste palīdz programmai sekmīgi notikt visā Latvijā un 91 latviešu diasporas centrā 35 pasaules valstīs. Kopu-

mā lasīšanas maratona pagājušajā gadā iesaistījās 912 bibliotēkas, radot labvēlīgus apstākļus lasīšanas un grāmatniecības attīstībai. Saņemot daudzu simtu lasītāju rakstisku atsaucsmi par izlasīto, autori ir patie-

si aizkustināti par grāmatu vērtējumiem.

Kolekcijas izveidē bija izcelta galvenokārt oriģinālā literatūra, kopā atlasot 16 latviešu autoru grāmatas. Plaši pārstāvēta bija arī tulkoņtota literatūra, trīs no lietuviešu un trīs no zviedru valodas tulkoņtotas grāmatas, divas no angļu valodas tulkoņtotas grāmatas un pa vienam tulkoņjumam no igauņu, franču, slovēņu, daņu un nīderlandiešu valodas. Atzītāko grāmatu vidū ir septiņi aizraujoši oriģinālā literatūras izdevumi un vienpadsmit tulkoņjumi.

Atzinības rakstus un grāmatu dāvinājumu no izdevniecībā saņēma aktīvākās skolotājas un mammas – Lasīšanas vēstneses no Rīgas/Pierīgas – Anita Terehova, Liene Čelnova un Sīgita Sako vica, no Latgales – Aija Kurzminskā, Anita Grīneviča, Inese Pujate, Kristīne Stafeca, no Kurzemes – Olīta Silva, no Vidzemes – Daiga Andersone, Diāna Felkere, Līvija Karro, Maija Balode, no Zemgales – Anita Čerpinska un Ilona Ozoliņa-Čiu, kura ir lasīšanas vēstnese Nūdzersijas latviešu skolā.

ANITA BORMANE

UZZIŅA

5+ grupā:

- 1. vieta – Inese Zandere, Anete Melece. "Ceļotājs cēmodāns" ("Liels un mazs", 2024).
- 2. vieta – Agnese Vanaga, Marina Heniņa. "Vienu dienu ačgāmi" ("Zvaigzne ABC", 2024).
- 3. vieta – Anna Vaivare, Inese Zandere. "Otrais koncerts" ("Liels un mazs", 2024).

7+ grupā:

- 1. vieta – Toms Dīngēla, Inga Daģle. "Mans tētis raksta grāmatu" (tulks. Dace Meiere, "Latvijas Mediji", 2024).
- 2. vieta – Lauris Gundars, Anete Bajāre-Babčuka. "Nē!!!" ("Pētergālis", 2024).
- 3. vieta – Jurga Vīle, Agne Nananai. "Kašalotu radio" (tulks. Jana Egle. "Baltais Valis", 2025).

9+ grupā:

- 1. vieta – Laura Vinogradova, Ieva Maurīte. "Pauls spēlē" ("Zvaigzne ABC", 2024).
- 2. vieta – Edvards van de Vendels. "Miška" (tulks. Inese Paklone. "Liels un mazs", 2024).
- 3. vieta – Ilze Meistere, Inga Actiņa. "Baceļina pārvērtās med pīles" ("Zvaigzne ABC", 2024).

11+ grupā:

- 1. vieta – Marjuss Marcinkevičs, Lina Itagaki. "Meitene ar sautienu" (tulks. Dace Meiere. "Liels un mazs", 2024).
- 2. vieta – Anna Eriņa. "Būdas un apskāviens no Polijas Stomas" (tulks. Inga Grezmane. "Zvaigzne ABC", 2024).
- 3. vieta – Katarīna fon Brēdova. "Viss, kas nav saskaņots" (tulks. Mudīte Treimane. "Liels un mazs", 2024).

15+ grupā:

- 1. vieta – Žans Klods Murlevā. "Okeāna bērns" (tulks. Valērija Lasovska. Jāņa Rozes apgāds, 2024).
- 2. vieta – Līse Villadsena. "Kvantu lēcieni" (tulks. Andrejs Viksna. "Latvijas Mediji", 2024).
- 3. vieta – Nils Sakss. "Augstāk" ("Zvaigzne ABC", 2025).

Vecāku žūrija:

- 1. vieta – Rūta Šepetis. "Man tevi jānodod" (tulks. Silvija Brice. "Zvaigzne ABC", 2024).
- 2. vieta – Tina Hāneska. "Laucis, kas seļsniega" (tulks. Dace Deniņa. Jāņa Rozes apgāds, 2024).
- 3. vieta – Mīna Kovāčs. "Lasu, tātd esmu" (tulks. Māra Grezma. Jāņa Rozes apgāds, 2024).

Avots: Kultūrziemes
Datums: 25.03.2026

Gada mākslinieks: tas ir komar

Māksliniece Marta Folkmane: kaut runāt par papīra biezumu un burtveidoliem būt

▲ GADA mākslinieks Klāvs Priedītis vairākkārt uzsvēra, ka bez kvalitatīva teksta un saturu un visu grāmatas topšanā iesaistīto profesionāļu patiesas sadarbības nav iespējams arī pārliecinošs dizains.

FOTO - ROBERTS BLAUBURIS

▲ BALVU par mūža ieguldījumu galvenā redaktore, mākslas zinātnieka mākslas un kultūrvēstures grāmatu sveciecinieci.

▲ MARTA FOLKMANE saņēma žūrijas speciālbaltu par «atzkustinoši piesātināto vizuālo valodu» Sergeja Timofejeva stāstam *Moka* un *Robers*. PUBLICITĀTES FOTO

Undine Adamaite

LATVIJAS Nacionālajā bibliotēkā, Gaismas pils restorānā *Klīversala*, 19. marta vakarā tika aizvadīta grāmatu mākslas konkursa *Zelta ābola 2025* noslēguma ceremonija.

Konkursam 35 izdevēji iesniedza 113 grāmatas astoņās kategorijās. Žūrijā darbojās tās priekšsēdētājs mākslinieks Kristaps Epners, kultūras žurnāliste Ingvīlda Strautmane, poligrāfijas speciālista un uzņēmuma *Arctic Paper Baltic States* pārstāve Lolita Butāne, māksliniece Dina Ābele, grāmatu lietuviešu dizainerne Agne Dautartaitė-

Krutule: «Mēs sajūtām gan vieglu, gan smagu grāmatu svaru, pētījām tipogrāfiskās «blusas», kā arī papīra maigumu vai stingrību. Vērojām, kā katrā grāmatā ir iesieta, kā tā atveras, kā gul uz galda un kā veido sajūtās vai idejās balsītu veselumu. Tā bija pieredze bezgalība – katrā grāmatā kā atsevišķa pasaule.»

Proza – ledzinējos

«Pārsteigums – zinātniskās literatūras kategorijā iesniegtie izdevumi iepriecina kopumā, apliecinot autoru vēlmi un prasmi nonākt pie vizuāli augstvērtīga galarezultāta.» saka Kristaps Epners. Šogad pirmo reizi tika apbalvotas arī

mācību grāmatas, un, Epneraprāt, «katrā mācību grāmatā ir labs piemērs mūsdienīga un asprātīga noformējuma grafiskajam veidolam». Vēsturiskajā konkursā par skaistāko mācību grāmatu žūrija nosauca Ilzes Kupčus un Ilzes Vitolas grāmatu *Glezna un skatītājs. Uzdevumi glezniecības iepazīšanai*. Dizains – Artis Briedis, ilustrācijas – Rūta Briede. Izdevējs – mākslas izglītības centrs *Trīs krāsas*, iespiesta Jelgavas tipogrāfijā. Žūrijas priekšsēdētājs uzskata, ka «prozas izdevumi grafiskā ziņā vēl pagaidām ir iedzinēju lomā, salīdzinot ar dzejas grāmatu mākslinieku spēju būt nesaisītiem un at-

Skaistākais mākslas izdevums par Jetes Uzānes cimdņu pasauli tapis septiņus gadus

lauties eksperimentēt». Prozā žūrija izcēla Katrinas Vasilevskas veikumu *Miervalža Poļa Šekspira Danu prinča Hamleta* tulkojumam, izdevējs – La-

pu dizains, Jelgavas tipogrāfija. Dzejas grāmatu kategorijā uzvarēja izdevniecībā *Nepūns* izdotais Arta Ostupa krājums *Patiesība* dizaineres Antas Pencenes vizuālajā tverumā, izdots Jelgavas tipogrāfijā.

Vērtējot konkursam iesniegto izdevumu dizaina koncepciju, to atbilstību izdevuma saturam, maketu, papīra izvēli un poligrāfisko izpildījumu, žūrija lēma piešķirt divas speciālbaltas. Jaunās dizaineres *Stikla ābols* tika piešķirts Esterei Betijai Grāverei, kurai šogad konkursā divas nominācijas (Marijas Luīzes Meļķes *Gaudu dzejoļi* un Elizabetes Lukšo-

Ražinskas *Netīro matu dienu*), «novērtējot dizaineres jūgtu un asprātīgu vizuālo valodu, kas apliecina mākslinieces izaugsmi un prasmi izcelt dažādus medijus».

No Stikla ābola sēklīnās

Otru speciālbaltu žūrija piešķīra Martai Folkmanei par Sergeja Timofejeva stāsta *Moka* un *Robers* ilustrācijām, kas «iepriecina ar izteiksmīgu un aizkustinoši piesātinātu vizuālo valodu». Balvu *Gada mākslinieks*

Naudas darbs

tu mūsu vienīgās problēmas

Grāmatniecībā saņēma apgāda *Neputns* līdzdibinātāja un ilggadēja loce Laima Slava, novērtējot viņas veikumu latviešu vizuālāsniecībā. Grāmatu kopienas kolēģi viņu pārsteidza ar patiesi siltiem

FOTO - ROBERTS BLAUBUKS

konkursa žūrija piešķir dizaineram Klāvam Priedītim, kurš «apliecinājis savu talantu un varešanu veidojot mākslinieciski augstvērtīgus izdevumus, kas šogad konkursam iesniegti vairākās kategorijās. Viņa izvēlētie dizaina risinājumi un iedziļināšanās gan grāmatas saturā, gan grafiskā dizaina iespējās turpina piesaistīt gan žūrijas, gan lasītāju uzmanību». Jāatgādina, ka Klāvs Priedītis pirms diviem gadiem saņēma pirmo šī konkursa jaunā dizainera balvu *Stikla ābols*.

Arī šoreiz turpinājās iniciatīva, ka konkursa katalogu veido pērnā *Gada mākslinieka* titula saņēmējs, tāpēc šogad Artis Briedis savu pārdomāto pieeju grāmatu dizainam un vēribu pret detaļām demonstrē arī konkursa *Zelta ābele 2025* kataloga dizainā.

Portāla *LSM.lv* balsojumā par 2025. gada skaistāko grāmatu lasītāji atzina Elmāra Zemoviča darbu *Mūzikas instrumenti un to būvētāji Latvijā*. Dizains – Mārtiņš

Ratniks, fotogrāfijas – Jānis Porietis, Gunta Zemoviča, Ruta Kurpniece, tipogrāfija – Jelgavas tipogrāfija, izdevējs – Latvijas Nacionālais rakstniecības un mūzikas muzejs.

Laureātiem tika pasniegta balva – bronza atliets ābols koka kastītē Maijas Viksnes un Ivāra Miķelsona autorībā. Titula *Gada mākslinieks* un balvas *Mūža ieguldījums grāmatniecībā* saņēmējiem tika piešķirtas naudas balvas. Jaunā dizainera balva *Stikla ābols* tapusi Līvānu stikla un amatniecības centrā.

Zelta ābelei nominētās grāmatas visa gada garumā būs apskatāmas Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālēs. No marta līdz maijam tās varēs apskatīt kultūras centrā *Sīguldass devons*, vasarā – Ogres Centrālajā bibliotēkā, bet rudenī – Jūrmalas Centrālajā bibliotēkā. Aprīlī un maijā Baltijas skaistāko grāmatu konkursa izstādes ietvaros tās būs apskatāmas Viļņā.

Pilns *Zelta ābele 2025* laureātu saraksts: *Diena.lv*. ●

Avots: Diena

Datums: 24.03.2026

KAUT GAN aktivitātes nosaukums ir Grāmatu svētki, savā ziņā tie ir svētki arī mūzikai. Bez lasāmvielas ikviens varēja iegādāties arī mūzikas diskus un vinila skaņuplates. To klāsts bija patiesi plašs.

LITERĀRĀS "PAVĀRĪTES" autogrāfu stundā AS "Latvijas Mediji" stendā. No kreisās – apgāde direktore Kristīne Kirkīla un autore Lāsma Gaitniece.

IZDEVNIECĪBAS "Dienas Grāmata" stends un tās direktore, galvenā redaktore Dace Sparāne-Freimane.

FOTO: LĀSMA GAITNIECE

Rakstnieks ar savu zīmogu un priecīgu lasītāju čalas

Ikgadējie Rīgas Grāmatu svētki Latvijas Nacionālajā bibliotēkā pagājušās nedēļas nogalē piesaistīja ne tikai vairākus desmitus Latvijas izdevniecību pārstāvu ar savam jaunākajām grāmatām, ko piedāvāja iegādāties par izdevēju cenām, bet arī daudzus simtus lasītāju no visiem mūsu valsts reģioniem. Svētkus organizēja Latvijas Grāmatizdevēju asociācija sadarbībā ar Nacionālo bibliotēku.

Diskusijas, tikšanās un kopējs prieks

Ik gadu Grāmatu svētkos tiek piedāvāta ļoti daudzveidīga pasākumu programma, par kuru nepārspējot sakāms, ka tā pielāgota gandrīz visu lasītāju un interesentu gaumei. Iznēmums nebija arī šie svētki. Pārsvarā tās bija tikšanās ar jaunāko iznākušo grāmatu autoriem un tulkotājiem, kā, piemēram, Maiju Olšteinu, Dainu Šadri, Ramonu Indriksoni, Maiju Krekli, Lindu Nemieru, Daci Krēslīnu, Zani Zustu, Džeinu Šteinbergu, Andri Raču u. c. Lai piesaistītu pēc iespējas plašāku auditoriju, izdevniecību pārstāvji saviem pasākumiem bija izvēlējušies pietiekami intriģējošus nosaukumus. Mīnēšu vien fantāziju

VIENA NO Grāmatu svētku "naglām" ir iespēja lasītājam satikt savu autoru, mazliet aprunāties, palūgt autogrāfu, kā arī kopā nofotografēties, ja ir tāda vēlēšanās.

ju visvairāk rosīnātos – "Tavas dzīves lielās patiesības caur astroloģijas prizmu", "Precēto sieviešu (grēk)sūdzēs" grāmatas lappusēs un uz skatuves" (abus piedāvāja apgāde "Zvaigzne ABC"). "Pagātnes noslēpumi un mīlestības graujošais spēks", "Cauri tumsas lokiem" (abus piedāvāja AS "Latvijas Medi-

DOMĀJOT par lasīprieku un lasīšanas veicināšanu jaunajā paaudzē, Grāmatu svētkos plašs bija bērnu un jauniešu auditorijai paredzēto izdevumu klāsts.

ji"). Tās bija tikšanās, kas raisīja prieku gan lasītājos, gan pašos autoros. Neiztika arī bez tā saukto kases gabalu slavināšanas un pielāgošanas cilvēku primitīvākajām interesēm. Kā piemēru var minēt diskusiju ar nosaukumu "Vai ir iespējams atteikt skaistai sievietei", kurā piedalījās grāmatas "Slepenā

GANDRĪZ ikvienas svētkos pārstāvētās izdevniecības stendā tika atvēlēta vietīna arī grāmatām, ko varēja iegādāties par zemām cenām. Daudzi apmeklētāji šo iespēju arī izmantoja, jo lētāks ne vienmēr nozīmē mazvērtīgāks.

aģente Fifl. Latviete, kura mainīja likteņus" autore Erika Šmeļkova un militārais analītiķis Igors Rajevs.

Ne vien uzsmaidīt un sarokoties, bet arī uzspiest zīmogu

Kā ir pierasts no iepriekšējiem gadiem, arī šajos Grāmatu svētkos notika vairāku pavisam jaunu izdevumu atvēršana un, protams, radošās darbnīcas bērniem un jauniešiem, "Lielie lasīšanas svētki 2026",

kā arī "Zelta ābele 2025" izstāde.

Vairāki izdevēji bija parūpējušies par iespējam autoriem tikties ar pēc iespējas lielāku lasītāju loku. Lai tas notiktu, vairāki rakstnieki tika aicināti piedalīties un palīdzēt grāmatu tirgošanā, respektīvi, viņi kopā ar izdevniecību darbiniekiem nostājās aiz letes un pārdeva grāmatas. Papildus tā ir iespēja sastapt lielu savu darbu pašreizējo un arī potenciālo lasītāju skaitu, lai ar viņiem ne tikai isi aprunātos, bet arī varbūt pat sarokotos un iepazītos tuvāk. Notika autogrāfu dalīšana un kopēja fotografēšanās. Bija arī autori, kuri savā radošumā spēra vēl solīti uz priekšu, piemēram, izdevniecības "Dienas Grāmata" stendā autogrāfu stundā rakstnieks Arno Jundze zīmogoja gan savas jaunākās grāmatas "Kārļa grāmata. Tā varētu būt bijis", gan savu agrāk tapušo izdevumu eksemplārus ar īpašu rakstnieka zīmogu. Liēki piebilst, ka lasītāji par šādu performanci bija ļoti iepriecināti.

Rezumējot var vien paust, ka noslēgūties svētki, kuros vienupēvjet varēja vērot tik daudz smaidu, priecīgu seju un dzirdēt apmierinātu cilvēku čalas. ■

— Lāsma Gaitniece

Avots: Zemgales Ziņas

Datums: 26.03.2026

Lasišana ir svētki

♦ Anita Čerpinska no Vecumniekiem – lasišanas vēstnese Zemgalē

RITA KOVALA, DAIGA SVIRINA
VECUMNIEKU BIBLIOTEKA

Lielajos lasišanas svētkos Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) sestdien, 21. martā, godināti lasītāji, autori, ilustratori, izdevēji. Titulu «Lasišanas vēstnese Zemgalē» ieguva mūsu bibliotēkas aktīva lasītāja, Vecumnieku sākumskolas 3.b klases skolotāja Anita Čerpinska.

Lasišanas programma «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija» Latvijā darbojas no 2001. gada. Katrai vecuma grupai ieteiktās grāmatas lasa un vērtē bērni, jaunieši, no 2012. gada – arī pieaugušie. Līdz janvāra beigām dalībnieki izlasa katrai vecuma grupai ieteiktās grāmatas un aizpilda elektronisko vērtēšanas anketu.

Vērtē vairākus gadus

Lasītāju žūrijas grāmatas Vecumnieku bibliotēkā ir kopš 2022. gada. Katrā bērnu vecuma grupā gadā jāizlasa septiņas grāmatas, bet vecāku žūrijas kolekcijā – piecas.

Visi dalībnieki var brīvi izvēlēties grāmatas no kolekcijas kopējā piedāvājuma. Ir novērots, ka bērniem atšķiras lasišanas pieredze un interese ne tikai pēc vecuma, bet arī atkarībā no ieradumiem ģimenē, rakstura īpašībām un spējam. Ir jaunie lasītāji, kuri devingadnieku grāmatas lasa jau septiņu gadu vecumā, un tās var izvēlēties lasīt arī divpadsmitgadnieki.

Pirmajā piedalīšanās gadā ar Vecumnieku bibliotēkas kodu elektronisko anketu aizpildīja 18 Bērnu žūrijas grāmatu kolekcijas vērtētāji no visām kategorijām. Lasītāji saņem pateicības rakstus, balvas no LNB un pašu bibliotēkas.

Vecumnieku pagastā 2023. gadā vērtētāju skaits bija 26, piedalījās gan ģimenes, gan radnieki un draugi.

Bibliotekāriem jāpiedāvā katram dalībniekam visas vecumposma grāmatas. Ļoti palīdz «Lasi un vērtē» plakāti un bukleti. Tajos nosauktas kolekcijas grāmatas, un katrs lasītājs var pats pārbaudīt, kuras ir lasītas, kuras – ne.

Tikšanās ar lasītājiem

Laika posms kolekcijas grāmatu lasīšanai ir gana ilgs – no maija beigām līdz februāra sākumam, kad LNB nosaka pēdējo anketas aizpildīšanas datumu. Anketu rezultātus apkopo LNB Bērnu literatūras centrā.

Veiksmīga sadarbība 2024. gada kolekcijas lasīšanā izveidota ar Vecumnieku vidusskolas klasēm, pirmsskolas bērniem un skolēniem. Februārī apbalvojām Vecumnieku bibliotēkas

LASĪTĀJU ŽŪRIJAS noslēguma sarīkojumā.

FOTO NO VECUMNIEKU BIBLIOTĒKAS ALBUMA.

ANITA ČERPINSKA.
FOTO NO PERSONISKĀ ALBUMA.

ekspertus par Bērnu žūrijas grāmatu lasīšanu un vērtēšanu. Sarīkota pirmā tikšanās bija ar bērnu iemīļoto rakstniecei Agnesei Vanagu, kura atklāja, kas viņu motivē rakstīt bērnu grāmatas. Uzdotot jautājumus, rakstniece rosināja salīdzināt žurnālistu un rakstniece profesijas.

Otra tikšanās bija ar pirmsskolniekiem, kuri lasīja un vērtēja grāmatas kategorijā pieci+ gadi. Vecumnieku tautas namā ar mazajiem lasītājiem pārrunātas izlasītās grāmatas, viņu vērtējuma nozīmi izdevējiem un autoriem. Abas tikšanās bija sirsnīgas, izglītojošas un lasīt motivējošas.

Jauna grupa

Pērn Bērnu žūrijas kolekcijā iekļauta jauna 7+ gadu vecuma grupa. Bija lasāmas iepriekšējā gadā izdotās 29 grāmatas sešas vecuma grupās – 5+, 7+, 9+, 11+, 15 gadu un vecāku žūrija. Izcelta galvenokārt oriģinālā literatūra, trīs no lietuviešu un zviedru valodas, divas no angļu valodas tulktas grāmatas, pa vienam tulkojumam no igauņu,

franču, slovēņu, daņu un nīderlandiešu valodas.

Vecumnieku bibliotēkā izveidojām tabulu, kurā bērni varēja atzīmēt izlasītās grāmatas ar īpašu zīmodziņu. Prieks, ka piedalījās daudzās ģimenes. 48 dalībnieki vērtēja kolekcijas grāmatas, bija uzaicināti uz tikšanās ar rakstniecei Ilzi Skrastiņu un saņemā bibliotēkas sagatavotas apliecības par grāmatu lasīšanu un vērtēšanu.

Lasītāju vērtējumu atklāj Lielajos lasišanas svētkos, lai sagādātu dalībniekiem prieku apbalvošanā. Pārstāvi no Vecumnieku bibliotēkas 21. martā ar lepnumu noraudzījās, kā ekrānā parādījās lasītājas Lindas citāts par novērtēto grāmatu.

Kā atzina svētku dalībniece, 5+ un 11+ žūrijas ekspertu mamma: «Ļoti skaists un iespaidīgs pasākums. Mums patika.» Sarīkojumā bijām kopā ar cilvēkiem, kam patīk lasīt un kuri mudina to darīt arī citiem.

Bērnu literatūras centra pārstāvi informēja, ka 2025. gada grāmatu vērtēšanā piedalījās lasītāji no rekordskaita bibliotēku – 912. Domas par lasīto pauda 23 300 lasītāji Latvijā, no tiem 48 pārstāvēja Vecumnieku bibliotēku, kā arī 91 latviešu diasporas lasītājs 35 ārvalstīs. Ar valsts finansējumu grāmatas ceļo uz visiem kontinentiem. Katrā kategorijā apbalvoti lasītāko grāmatu autori, tulkojami un izdevēji, godināti lasišanas vēstneši – aktīvākie vecāki un skolotāji.

Čaklākie palīgi

No 2012. gada bibliotekāri nosauc čaklākos palīgus, kuri ga-

dā, lai bērni, jaunieši vietējā kopienā vairāk lasītu. Godinājam Vecumnieku vidusskolas skolotāju Anitu Čerpinsku kā Lasišanas vēstnesi Zemgalē. Jau kopš vasaras sākuma viņa skolēniem iesaka lasīt, palīdz bērniem pieteikties rindā un secīgi izlasīt visas žūrijas grāmatas. Mācību gada sākumā pārrunā, kā katram veicies un mudina vērtēt, lai skolēni līdzdarbotos Vecumnieku bibliotēkas pasākumos.

Arī ikdienā Anita ir bibliotekāru balsts gan privāti ar daļu Ziemassvētku kartiņu izstādē, gan ar skolēnu gatavotām telpiskām vērtējumu planētām. Labo darbu nedēļā ar skolēniem uzrakstīja ieteikumus vides un bibliotēkas piedāvājuma uzlabošanā. Kopā ar 3.b klases audzēkņiem ap bibliotēku sastādītas pavasara sīpolpuķes, kas priecē ikvienu.

Anitas Čerpinskas klases simbols ir kaķis, kas motivē arī izlasīto lapaspusī pierakstiem. Klasē ir izveidots tikumu koks, kas izceļ labestību, sirsnību, laipnību, lasītprīeku. Skolotāja ikdienā daudz staigā, brauc ar riteni, dodas rudens peldēs. Ģimenē uztur tradīciju bērniem skolas brīvlaikā katru dienu lasīt priekšā kādas grāmatas fragmentu, un nu jau to turpina mazbērni. Anita palīdz bērniem atlasīt piemērotus dzejoļus konkursam. Varam droši apgalvot, ka katrs viņas skolēns ir liels ieguvējs.

Zināšanu tīls

No sirds priecājamies un lepjamies, ka Bērnu literatūras centra kolēģes nosauca Anitu

Vecumnieku vidusskolas 3.b klases skolēni par Bērnu žūrijas grāmatām

Ieva: Ir labi, ka autori raksta grāmatas bērniem, lai bērni tās lasītu un kļūtu gudrāki.

Māra: Esmu pateicīga par grāmatām, tās lasot, es uzzinu jaunus vārdus, to nozīmi – paplašinu savu vārdu krājumu.

Ieva: Pirms sāku lasīt grāmatu, aplūkoju vāku un ilustrācijas. Man patīk košas, krāsainas bildes.

Kristiāns: Ir labi, ka varu izvēlēties grāmatas ar lieliekiem vai mazaikiem burtiem, garākiem vai īsākiem tekstiem.

Jānis: Lasot es uzlaboju iztēli. To izmantošu, rakstot radošus darbus skolā.

Viesturs: Man patīk, ka starp Bērnu žūrijas grāmatām ir arī dzejoļu grāmatas, jo tās ātrāk izlasāmas.

Ričards: Bērnu žūrijas grāmatas ir interesantas, atbilstošas bērniem, jo ir sadalītas pa vecuma posmiem – pieci+, deviņi+, 14+ gadi.

Linda: Man patīka lasīt Bērnu žūrijas grāmatas, jo tās ir dažādas pēc satura, dažādu piedzīvojumu un pamācību pilnas.

Marks: Ir labi, ka es varu lasīt arī kādu grāmatu no 5+ vai 12+, atkarībā no lasītprasmes.

Samanta: Jā izlasu grāmatu, kura mani interesē, gribu izlasīt vēl kādu.

Marta: Man patīk lasīt grāmatas, jo tās palīdz iejusties tēlos, viņu piedzīvojumos, ļoti līdzīgi kļūst saprotosāki ikdienas dzīvē.

Megija: Man patīk lasīt Bērnu žūrijas grāmatas, jo tās uzrakstītas par dzīvi svarīgiem jautājumiem.

Marta: Ir interesanti, ka es varu izpaust domas par katru izlasīto Bērnu žūrijas grāmatu, vērtējot to, un manu vērtējumu ņem vērā, nosakot labākas grāmatas.

Marta: Mani iepriecina tas, ka, noslēdzoties Bērnu žūrijas lasīšanai, tiekam pie bērnam – tiekamies ar kādu autori, kura mums pastāsta par savām grāmatām. Iepriecina arī mazās dāvanijas katram.

Čerpinsku par 2025. gada Lasišanas vēstnesi Zemgalē!

Citāts no Anitas Čerpinskas pateicības runas LNB Ziedoņa zālē Lielajos lasišanas svētkos: «Es kā skolotāja priecājos par lasošiem skolēniem. Saku mīlīgu paldies ikkatram, kurš virza bērnu un jauniešu uz grāmatu lasīšanu. Paldies vecākiem par iedvesmu, lai katrs bērns atrastu savu grāmatu un kļūtu par čaklu lasītāju. Pateicos bibliotekāriem un kolēģiem skolā, kas motivē skolēnus lasīt. Novēlu Bērnu žūrijai arī turpmāk būt tiltam starp grāmatu lasītāju un zināšanām!»

Vairāk par Bērnu žūriju un Lielajiem lasišanas svētkiem var uzzināt LNB mājaslapā. ♦

Avots: Bauskas Dzīve

Datums: 27.03.2026

Sveic Lasīšanas vēstneses

LIELAJOS LASĪŠANAS SVĒTKOS — Ineta Brašus (no kreisās) un Daiga Andersone.
Foto no Vietalvas pagasta bibliotēkas

Latvijas Nacionālajā bibliotēkā aizvadīts lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025" svinīgais noslēguma pasākums — Lielie lasīšanas svētki.

SANDRA PUMPURE

Lai noteiktu iecienītākās grāmatas un to autorus, kopumā lasīšanas maratonā pagājušajā gadā iesaistījās dažāda vecuma lasītāji no 912 bibliotēkām. Noslēguma pasākumā Atzinības rakstus un grāmatu dāvinājumā no izdevniecībām saņēma aktīvākās skolotājas un mammas kā Lasīšanas vēstneses. Viņu vidū arī Daiga Andersone kā Vidzemes pārstāve. Viņu šai balvai izvirzīja Vietalvas pagasta bibliotēkas vadītāja Ineta Brašus. Daiga ir aktīva šīs bibliotēkas apmeklētāja, ar grāmatu pasauli iepazīstinot savus audzēkņus Iršu pirmsskolas grupā. Viņa kopā ar bērniem lasa dažādas grāmatas, pārrunājot to saturu un izvirzot mērķi — pirmajā pusgadā izlasīt vismaz simts grāmatu.

Ineta Brašus atzina, ka pasākums bija interesants, kur bija iespēja iepazīt jaunākās grāmatas un pašu bibliotēku gan lielajiem, gan mazajiem lasītājiem. Ar interesi visi jau gaida nākamo bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas piedāvājumu, kas ir laba iespēja bibliotēkām papildināt savu grāmatu klāstu. Arī Daiga savas dāvanā saņemtās grāmatas pasniedza Vietalvas bibliotēkai. ♦

Avots: Staburags

Datums: 27.03.2026

Sestdien plkst. 11.00 Mazsalacas pilsētas bibliotēkā «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas 2025» noslēguma pasākums un «Lielie lasīšanas svētki 2026» tiešraide no Latvijas Nacionālās bibliotēkas. Aicināti visi žūrijas dalībnieki!

Avots: Liesma

Datums: 18.03.2026

Kļūst par lasīšanas vēstnesi Vidzemē

Sestdien, 21. martā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) notika lasīšanas veicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025" svinīgs nostieguma pasākums – ikgadējie Lielie lasīšanas svētki. Tika apbalvoti lasītāko grāmatu autori, tulkotāji un izdevēji, godināti lasīšanas vēstnesi – aktīvākie vecāki un skolotāji. Par Vidzemes reģiona lasīšanas vēstnesi tika izvēlēta apeniete, Dāvja Ozoliņa Apes pamatskolas sākumskolas skolotāja Līvija Karro.

Lai gan uz svīnīgo pasākumu Rīgā viņai nav bijusi iespēja ierasties, jo tas sakrītis reizē ar citu sabiedrisku pasākumu, L. Karro dalījās ar "Ziemeļlatviju", ko viņai nozīmē šis piešķirtais pagodinājums – un kā viņai izdodas radīt jaunākus paudzes interesi par grāmatu lasīšanu.

Grāmatu vērtēšana ir noslēdzies ar vērienīgiem rezultātiem. Programmā iesaistījās rekordliels bibliotēku skaits – 912.

Sogad žūrija savas domas par lasīto pauda 23 300 lasītāji no Latvijas skolām un bibliotēkām, kā arī no 91 latviešu diasporas centra 35 valstīs. Istenojot Diasporas likumu, valsts finansējums nodrošināja, lai grāmatas ceļo uz visiem kontinentiem, palīdzot veidot lielāko latviešu lasītāju kopienu un ciešu kultūras saikni ar Latviju.

Vairāki tūkstoti bibliotekāru, skolotāju un vecāku ar patiesu degsmi rosināja lasīt jaunāko literatūru un sniegt par to vērtējumu, praktiski apliecinot nozīmīgo Latvijas Nacionālās bibliotēkas rosināto novatorisko sabiedrības iesaistes kustības "Restarts lasīšanai" un stratēģiskās iniciatīvas "Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifest" ideju.

2025. gada "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" kolekcijā bija iekļautas 29 grāmatas sešās vecumgrupās: 5+, 7+, 9+, 11+, 15+ un Vecāku žūrija. Kolekcijas izveidē bija izcelta galvenokārt oriģinālā literatūra, kopā atlasot 16 latviešu autoru grāmatas. Plaši pārstāvēta bija arī tulkotā literatūra – trīs no lietuviešu un trīs no zviedru valodas tulkotas grāmatas, divas no angļu valodas tulkotas grāmatas un pa vienam tulkojumam no igauņu, franču, slovēņu, dāņu un nīderlandiešu valodas.

Kā katru gadu, lasītāji visaugstāk vērtē cilvēcības pilnu, dziļiem pārdomājumiem caurstrāvētu literatūru, kā arī jaunras un neparastiem notikumiem bagātas grāmatas ar daudzveidīgām ilustrācijām un kvalitatīvu dizainu.

No 2012. gada LNB isteno lasīšanas vēstnesu kustību. Bibliotekāri nosauca visčaklākos palīgus, kuri aktīvi iesaistās, lai bērni un jaunieši

vairāk lasītu un vietējā kopiena iesaistītos lasīšanas aktivitātēs.

Mūsdienās, kad bērnu uzmanību arvien biežāk piesaista ekrāni un digitālās ierīces, īpaši nozīmīga kļūst to cilvēku loma, kuri spēj iedvesmot jauno paaudzi atgriezties pie grāmatām. Viena no šādām personībām ir sākumskolas skolotāja Līvija – lasīšanas vēstnese Vidzemes reģionā, kura ar aizrautību un neatlaidību veicina bērnu interesi par literatūru.

"Līvija Karro ir iedvesmojoša sākumskolas skolotāja, kas ar savu personīgo piemēru un degsmi stiprina lasītāku bērnu. Īpaši nozīmīga ir viņas ikmēneša iniciatīva "Lasīšanas konference", kur katram bērnam jāpāstāsta par kādu izlasītu grāmatu. Viņas darbs ir vairāk nekā pienākums – tā ir pārliecība par grāmatu spēku. Šādi skolotāji veido spēcīgu, domājošu un lasošu paaudzi. Viņas darbs ir vairāk nekā pienākums – tā ir pārliecība par grāmatu spēku. Pateicoties Līvijas iniciatīvai, žūrijas norise klasē kļūst dzīva, pārdomāta un bērniem gaidīta. Ticu, ka šādi skolotāji veido spēcīgu, domājošu un lasošu paaudzi. Būtu patiesi prieks redzēt Līviju Karro godinātu Lielajos lasīšanas svētkos," saka Līgita Leite, Apes bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas vecākā bibliotekāre.

"Aizvadītajā Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas sezonā piedalījās 36 žūrijas eksperti – 27 bērni, seši jaunieši un trīs vecāki. Lai lasīveicināšana izdotos, tas ir ciešs darbs kopā ar skolotājiem un vecākiem – personīgi tiek izsūtītas ziņas vecākiem, kad kāda no grāmatām pieejama. Pēdējos gados Apes bibliotēkas žūrijas eksperti nedodas uz Lielajiem lasīšanas svētkiem, jo ir noteikti maksimālais skaits no bibliotēkas – divi cilvēki. Lai neviens nejustos slikti, pēdējos četrus gadus veidojam svētkus savas bibliotēkas ietvaros – atskatāmies, kā mūsu bibliotēkā ir veicies, izspēlējam kopīgu grāmatu spēli, notiek apbalvošana, bērniem ir svētku galds un kāds pārsteigums no bibliotēkas. Tā ikviens jūtas novērtēts," skaidro L. Leite.

Līvija ikdienā strādā Dāvja Ozoliņa Apes pamatskolā ar jaunāko klašu skolēniem, mācot pamatpriekšmetus no pirmās līdz trešajai klasei. Šobrīd viņas audzināmā klasē ir otrā, un tieši šeit īpaši spilgti redzams skolotājas ieguldījums lasīšanas kultūras veidošanā. Viņas vadībā katru mēnesi notiek lasīšanas konferences, kurās bērni dalās iespaidos par izlasītajām grāmatām. Skolēni ne tikai stāsta par sīkumiem, bet arī iepazīstina ar autoriem un ilustratoriem, analizē galvenos varoņus un izceļ sev nozīmīgākos

Lasīšanas veicināšanas programmā "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025" par Vidzemes reģiona lasīšanas vēstnesi izraudzīta Līvija Karro, Dāvja Ozoliņa Apes pamatskolas sākumskolas skolotāja. Ar savu piemēru un attieksmi Līvija Karro spēj iedvesmot jaunāko paaudzi lasīt.

FOTO: NO PERSONĪGĀ ARHĪVA

notikumus. Tas palīdz attīstīt ne vien lasītprasmi, bet arī spēju izteikties un diskutēt.

"Katru savu audzināmo klasi cenšos iesaistīt bērnu žūrijas lasīšanas veicināšanas programmā. No 17 bērniem klasē 11 piedalījās aizvadītās sezonas bērnu žūrijas programmā pilsētas bibliotēkā un seši bērni lasīja grāmatas skolas bibliotēkā. Šis mācību gads visnotaļ ir bijis veiksmīgs," atzīst L. Karro.

"Būt par lasīšanas vēstnesi nozīmē katram skolai, savu kopienu, – lasīt grāmatas, apmeklēt bibliotēku."

LĪVIJA KARRO

Līvija aktīvi iesaista bērnus arī pilsētas bibliotēkas organizētajās aktivitātēs, tostarp Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā. Šajā programmā piedalās dažāda vecuma bērni – no pirmsskolas līdz pat pamatskolas vecumam, kā arī pieaugušie, un tā kļūvis par nozīmīgu platformu, kur jaunie lasītāji var justies kā eksperti, vērtēt grāmatas un dalīties viedokļos.

Skolotāja pati ir cieši iesaistīta šajā procesā – viņa lasa tā pašas

fragmentu lasījumu, skolēni veidoja apsvēkuma kartītes ar sirsniņām kvilīga tehnikā, pārrunāja dzirdēto un pēc tam cienājās ar garšīgām pašceptām vafelēm.

Viņa atzīnīgi vērtē pasākumus, kas tiek rīkoti Apes pilsētas bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā jaunākās paaudzes lasītājiem. Piemēram, pavasara skolēnu brīvlaikā aizvada nakšņošana bibliotēkā. Tā bijusi interesanta pieredze, ko īsteno arī jaunāko bibliotēkas auditoriju. Bibliotēkā tika ceptas picmaizītes, aplēzoti māla podi, veidoti "TikTok" video, spēlētās spēles un izdejojas dejas.

"Pilsētas bibliotēka īpaši piesaista ar radošiem un tematiskiem pasākumiem, kas notiek pēc stundām. Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija ir viens no veidiem, kā rosināt interesi par jaunākajām grāmatām un pašiem lasītājiem kļūt par sava veida ekspertiem, daloties atziņās, vērtējuma par izlasītajām grāmatām," atzīst L. Karro. Viņa piebilst, ka bērnu lasītprasme dažkārt kļūst vājāka un konkurence ar digitālajām ierīcēm ir liela, tāpēc izaicinājumu netrūkst. Tomēr viņa turpina meklēt jaunus veidus, kā ieinteresēt skolēnus, un uzskata, ka svarīgākais ir rādīt piemēru un veidot pozitīvu attieksmi pret lasīšanu, veicināt sabiedrības interesi un iesaisti. Lasīšanas vēstneša statuss Līvijai nozīmē ne tikai atzīnību, bet arī atbildību turpināt iesākto darbu – sadarboties ar bibliotēkām, iedvesmot bērnus un stiprināt lasīšanas kultūru. Viņas darbs apliecina, ka ar entuziasmu, radošumu un patiesu ieinteresētību iespējams aizraut arī citus un radīt vidi, kur grāmatas kļūst par nozīmīgu ikdienas daļu.

"Manuprāt, šis statuss ir dots cilvēkiem, kuri īpaši aicina un iedrošina citus lasīt grāmatas. Man kā skolotājai grāmatas un lasīšana vienmēr bijusi īpaši svarīga, tā ir mana sirdslieta, es pati piedalos vecāku situācijās. Bērnam liekas, ka vecāki visu atziedz, bet tad pēkšņi visu atļauj. Stāsts par robežām, noteikumiem un to jēgu.

No vecāku grupas grāmatām uzrunāja Rūtas Šepetis grāmata "Man tevi jānodod!". Grāmata balstīta uz reāliem notikumiem Rumānijā. Lasot lika aizdomāties par morāles principiem, uzticēšanos un nodevību, izvēlēm un brīvību. Līvija aicina izlasīt šo grāmatu.

Liela nozīme ir arī sadarbībai ar bibliotēku. Bērni regulāri apmeklē gan skolas, gan pilsētas bibliotēku. Sadarbībā ar D. Ozoliņa Apes pamatskolas bibliotekāri Vinetu Meistere skolā bibliotēkā tika noorganizēta nodarbība ar dažādām aktivitātēm. Klausoties Marijas Parras grāmatas "Vafeļu sirdis"

— Ilze Fedotova

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 24.03.2026

■ Kitija Krauzere: es nepiesienos nevionai reliģijai, bet ticu, ka ir kaut kas vairāk un lielāks par cilvēku, ka stāsti nāk no tālas, tālas senatnes, un esmu kā medijs. Es esmu ticētāja. Ne visi cilvēki spēj šīs frekvences uztvert, tāpēc arī ne visi spēj novērtēt bērnu grāmatas

VĀJUMS PĀRTOP SPĒKĀ

«Stāsti drūzmējas gaiteni un gaida mani kā pie ārsta,» saka ievērojamā **belģu bērnu grāmatu stāstniece Kitija Krauzere**, kuru Astridas Lindgrēnes balvas žūrija nodēvējusi par «linijas un noskaņas» meistari. **Teksts** Undīne Adamaite **Foto** Kristaps Kalns

Belģu ilustratore Kitija Krauzere ir viena no mūsdienu izcilākajām bērnu stāstu grāmatu autorēm, latviešu lasītājiem jau pazīstama ar *Liels un mazs* izdotajām grāmatām: *Skrību skrābu tvī plunks!* – par to, kā, kopā pārvarēts, pačīb baiļu bubulis (nesen tapis arī iestudējums Latvijas Leļļu teātri); *Ezera Annija* – noslēpumaina un ļoti humāna pasaka, kā mēs cits citam varam palīdzēt pārvarēt vientulību, izkāpt ārā no savām skumjām un tikt pie savām «laimīgajām beigām» arī tad, ja esi «liela un lempīga, nedz isti gliņa, nedz neglīta» kā Annija; *Es gribu sunīti, vienalga kādu* – smeldzīgi skaists un stiprs stāsts par to, ka lista draudzība ir vairāk uzpūta par sociālo statusu un iedēšanās uzpūtu klasiebiedrību barībā. *Ezera Annija*, kuras metiens ir pilnībā izpārdots, visizteiktāk no *Liels un mazs* izdotajām Krauzeres grāmatām pieder pie tā sauktās *cross-over* literatūras, kas uzverama dažādos vecuma un izpratnes līmeņos, līdzīgi daudzām tradicionālajām tautas pasakām, un pārstāv aktuālu mūsdienu tendenci, ko drīzumā krāšņi apliecinās Starptautiskais Bolonjas bērnu grāmatu tirgus – bērnu grāmatas vairs nav domātas tikai maziem bērniem vien. 2013. gadā Vecāku žūrija šai grāmatai piešķīra 2. vietu.

Kitijai Krauzerei tipiski ir izvēlēties oriģinālus varoņus un situācijas ārpus bērnu literatūras klišejiem, brīvi saplūdinot realitāti un fantāzijas pasauli. Grāmatā *Mazie nakts stāsti* lācēns lūdž lācēnei pastāstīt trīs vakara pasaciņas. Lāču mamma viņam izstāsta trīs stāstus: par naktsardzi, kura palīdz aiziet gulēt visam mežam; par

mazo meiteni Žannu ar zobenu, kas apmaldījās mežā un pārnākšoja pie sīkspārņa Žako Mollo, un par vīru Bū, kurš nevarēja iemigt. Viņas darbi sakustina dziļas emocijas, bet reizē ir gaiši – labestības un sirsnības caurstrāvoti.

Izdevniecība *Liels un mazs* ir izdevusi arī nesen mūžībā aizgājušā zviedru bērnu literatūras klasiķa Ulla Starka grāmatu *Bēguļi*, kurai Kitija Krauzere radījusi ilustrācijas. Intervijā Starku māksliniece piemin kā sev īpaši tuvu autoru. Puika nolaupa no slimnīcas savu neārstējami slimo vectēvu, kuram nu galīgi neiet pie sirds tāda vāļšanās pa gultu un māsiņu nerrošana ar trauksmes pogas spaidīšanu un kurš vēlas vēl padzīvot – galu galā viņam vēl ir jāieķeksē no vecmāmiņas brūkleņu zappes un jāatzīstas mīlestībā. Kā anotē *Liels un mazs*, «grāmata kopā ar Krauzeres sirsnīgajām un intensīvajām ilustrācijām ir emocionāli daudzslāpaina – vienlaikus skaista, jautra un ļoti smeldzīga».

Kitija Krauzere Rīgā bija ieradusies jau atkārtoti. Iepriekšējo reizi belģu māksliniece viesojās 2014. gadā, kad notika Latvijas Nacionālās bibliotēkas organizētā konference *Pasaule bērnu grāmatā*. Šoreiz Krauzere piedalījās vairākos pasākumos Rīgas grāmatu svētkos.

Dodoties uz intervijas vietu – Bērnu literatūras centru 6. stāvā –, Kitija Krauzere pievērs uzmanību kādam skatam – šaurā logu ailā kā ierāmēts bildē pilnā godībā redzams Pēterbaznīcas tornis. Saku – jums nu gan ir laba acs uz detaļām. Kitija Krauzere: «Nuja, bez tā jau mākslinieks nemaz nevar.»

Vaicāta, vai viņai pašai ir sunītis, vienalga kāds, Kitija Krauzere atsmej, ka ir kaku cilvēks. Esot pieklidīs, nosēdies uz staba

■ Izdevniecības Liels un mazs nākotnes plānos ir izdot daudzslāpāno, grieķu mitoloģijas iedvesmoto grāmatu Māte medūza. Par mātes mīlestību, kas ir ista, tomēr aplama, par spēju dot drošību, bet atlaist, arī par smago jautājumu - kā jūtas izvaroto sieviešu bērni. Mazā Iriša gribētu iet uz skolu un satikt citus bērnus, bet mātes mati ir tik gari... Publicitātes foto

MAN DAŽĀDI CILVĒKI BIEŽI SAKA, KA MANAS GRĀMATAS VIŅUS IR MIERINĀJUŠAS

un skatīties ar skatienu «dod, kuce, ēst». Pēc tam atvedis vēl četrus kaķentiņus. Māksliniece stāsta, ka burtiski apbrīnojot šis neatkarīgās radības. Kāpēc tad nerakstīja *Es gribu kakī, vienatļa kādu?* Nu, kaķis jau man ir – smejas Krauzere.

Kitijas īpašo jūtīgumu un niansēto vizuālo valodu ietekmējis tas, ka viņai kopš bērnības ir dzirdes traucējumi. Viņa ir piedzimis jauktā ģimenē Beļģijā, kur tēvs ir brits, māte – zviedriete, dzīvojusi franču valodas vidē. Viņu iespaidojusi arī skandināvu un britu bērnu grāmatu tradīcija. Bērnu literatūrā autore strādā kopš 1994. gada un ir guvusi daudzas balvas Beļģijā un Francijā, vairākas literārās un māksli-

nieciskās balvas, tostarp Astridas Lindgrēnes memoriālo balvu (ALMA) 2010. gadā – vienu no augstākajiem apbalvojumiem bērnu literatūrā. Viņas darbi ir tulkoti vairāk nekā 20 valodās visā pasaulē. «Man pieaugušie bieži saka, ka manas grāmatas viņus ir mierinājušas,» saka Kitija Krauzere, kuras grāmatās neviens nav nevainojams. Viņa raksta par to, kā vājums pārtop spēkā, ēnas un tumsas lēveri – gaismā.

VECMAMMA VIBRĒJA

Kā viņa pati izjūt savu identitāti? Vai viņa ir rakstniece, kura varētu rakstīt arī literatūru pieaugušajiem? «Mans partneris saka, lai es rakstu grāmatas pieaugušajiem. Man patīk laba literatūra, es pati lasu ļoti daudz, bet rakstīt pieaugušajiem mani neinteresē. Man patīk būt stāstniecei, rakstīt un zīmēt tieši bilžu grāmatas,» stāsta Kitija Krauzere. Viņa ir erudīta, gudra, interesējas par zināmi un fiziku, bet tajā pašā laikā Kitija Krauzere ciena arī savu iracionālo iekšējo pasauli. Viņa apgalvo, ka stāsti pie viņas vienkārši atnāk. «Tie drūzmējas ārpus manis. Sēž kā gaiteni pie ārsta, un man ir jāizvēlas, kuru ielaist iekšā, kuru ne,» saka stāstniece.

Iepriekšējā Rīgas vizītes laikā intervijā Kristīnei Ilzīnai Kristīne Krauzere teica: «Stulbas, rožainas princesgrāmatas, kurās mit stulbas, rozā, nekakājošas princeses, kuras grib būt tievas un sagaidīt prinči, kas viņām uzdāvinās pili un auto, tiešām nodara ļaunu meiteņu prātiem – uzskata bērnu grāmatu māksliniece un autore Kitija Krauzere.» (KDi. 04.08.2014.)

Ari šajā tikšanās reizē runājām par to, kā vislabāk ierādīt bērniem lasīšanas prieku, pasauli, lai tā viņiem neasociētos ar pienākumu.

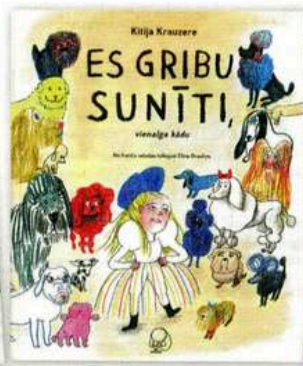

■ Kitija Krauzere. *Skrību skrābu tvīt plunkš!*. No franču valodas tulkojusi Vineta Berga. Liels un mazs. 2011

«Man bērniņā vakaros lasīja priekšā abi vecāki. Vecākiem bija ļoti laba bibliotēka, es daudz lasīju.» stāsta Kitija Krauzere. Viņa ir pārliecināta, ka bērnam var un vajag lasīt priekšā jau no sešu mēnešu vecuma. «Pavisam mazi bērni vēl nerunā un visu nesaprot, bet viņi uztver vibrācijas. Man bija vecmāmiņa, es gulēju viņai blakus, viņai bija tāda zema zema balss, un es atceros, kā viņa vibrēja.

Arī saviem dēliem bērniņā viņa lasījusi priekšā, ķeroties pie dažas labas viltības, bet tam bija cēls mērķis, un plāns izdevās. Ejot uz grāmatu veikalu, viņa piedāvājusi dēliem izvēlēties divas grāmatas pašiem, bet vienu nopirkusi savā gaumē. Arī mašīnā nolikusi pa tvērienam dažas labas grāmatas, ar ko pakavēt laiku garākos, nogurdinošākos braucienos. Telefons tobrīd vēl nebija kļuvis tik milzīgs konkurents.

Un kas notika pusaudžu gados? Viens no dēliem esot kaislīgi aizrāvēis ar mangām (japāņu apzīmējums komiksiem un grafiskajiem romāniem – *U. A.*). «Mēs tās

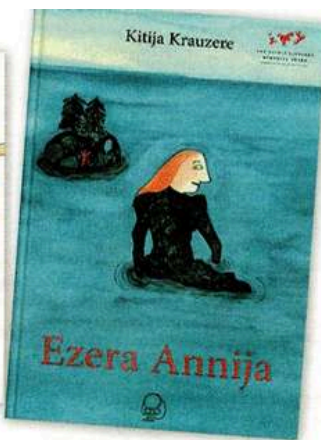
■ Kitija Krauzere. *Es gribu sunīti, vienaiņa kādu.* No franču valodas tulkojusi Elina Brasliņa. Liels un mazs. 2024

kopā pētījām un runājāmies par tām, kā kurš ir uztvēris un sapratis. Es nebiju dzimusi mamma. Mēs kopā ar dēliem to mācījāmies – jautāt, ievērot robežas,» godīgi stāsta Kitija Krauzere.

Pats svarīgākais Kitijai Krauzerei šķiet piemeklēt katram bērnam grāmatu, kas viņam patīk un kas viņu uzrunā. Arī mācīties ar prieku, «jo bērni ir daudz gudrāki, nekā mums šķiet, kamēr mēs viņus nesamokām un nesamaitājam». Vai tiešām visu var iemācīties tikai ar prieku? Kitija Krauzere tomēr domā, ka tas ir iespējams. Viņasprāt, metožu ir daudz, un tās var būt radošas. Piemēram, viņas puikas gājuši alternatīvajā skolā, kur vecākie bērni gājuši pie mazākajiem un dalījušies ar to, ko paši ir iemācījušies. Protams, viņa apzinās, ka tā nevar būt pieredze visiem.

ES GANDRĪZ IZKUSU

«Grāmatas bija mans patvērumš. Tēvs bija brutāls, starp vecākiem valdīja spriedze, un es agri iemācījos uzminēt viņu noska-

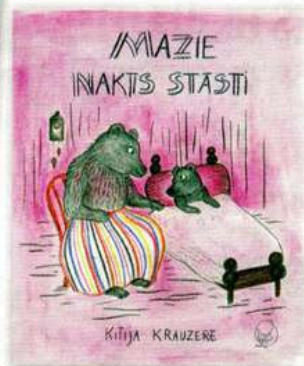

■ Kitija Krauzere. *Ezera Annija.* No franču valodas tulkojusi Gita Grinberga. 2012

ņojumu.» Kitija Krauzere dalās sāpīgā bērniības pieredzē. «Es biju ļoti, ļoti vientuļa. Runājos ar priekšmetiem savā istabā, pat ar durvju stenderi, manī attīstījās īpašs jūtīgums, jo sevišķi pret smaržām.

Vaicāta, kam viņa vairāk raksta – reāliem šodienas bērniem vai drīzāk uzrunā savu kādreiz ievainoto iekšējo bērnu, Kitija Krauzere izsaka pārliecību, ka «mēs visi nākam no senākas, aizlaicīgākas pieredzes un risinām vienu stāstu.» Viņu saista viņu un frekvenču fenomēns fizikā. «Mēs nevaram uztvert to, kā mūsos nav,» saka stāstniece, līdz ar to viņa ir pārliecināta, ka katrs viņas stāstā izlasa to, kas viņā jau ir. Tas arī izveido bilžu stāstu lasītāju auditoriju, un tie var būt gan bērni, gan pieaugušie. Viņasprāt, tā nav vecuma lieta. «Ne visi jūt šo vibrāciju,» saka Krauzere.

Paturpinot tēmu par auditoriju, Krauzere izstāsta kādu skaistu gadījumu ar viņas grāmatas *Es gribu sunīti, vienaiņa kādu* redaktori. «Kad sievietē 50 plus pēc mūsu darba sarunas beigās prasa – klau,

■ Kitija Krauzere. *Mazie nakts stāsti.* No zviedru valodas tulkojusi Ieva Lešinska. Liels un mazs. 2019

vai tiešām pastāv šāda šķirne? –, tā bija mana uzvara. Es gandrīz izkusu,» smejas Kitija Krauzere. «Vaicāju viņai: vai tiešām tu to jautā nopietni?» Stāstniece ir droša, ka «pieaugušie ir tādi paši bērni». Visam viņas rakstītajam ticēt tomēr nevajadzētu. Neraugoties uz emocionāli dzīvajiem, poētiskajiem un filozofiski tēlainajiem stāstiem, Kitijai Krauzerei ļoti patīk arī smieties: «Bez humora nevar.»

Vai, viņasprāt, bērnu literatūrā vēl pastāv tabu tēmas? «Es ceru, ka ne. Es pati esmu rakstījusi arī par nāvi,» atbild Kitija Krauzere. Grāmata *Le Petit Mort* ir stāsts par mazu meiteni, kura neizrāda pret nāvi ierastās bailes, šausmas vai bēdas, bet pieņem to kā savu rotaļu draudzeni.

Vaicāta, kā mainījies viņas dzīve pēc prestižās Astridas Lindgrēnes balvas saņemšanas, Kitija Krauzere saka: «Lindgrēnes balva man iedeva pašvērtības sajūtu. Esmu pa pusei zviedriete, un tā bija lieliska sajūta, ka Zviedrija mani tā ir novērtējusi. Tas bija nozīmīgi arī naudas un pres-

ES BIJU ĻOTI, ĻOTI VIENTUĻA. RUNĀJOS AR PRIEKŠMETIEM ISTABĀ, PAT AR DURVJU STENDERI

tiža dēļ. Bērnu grāmatu ilustratoriem nemaz tik grezni neiet. Pirms tam izdevēji mani zināja, bet pēc tam, protams, manam vārdam bija pilnīgi cits svars. Es to saprotu. Es pati arī droši vien attiektos līdzīgi.» Citās intervijās lasāms, ka balva viņai ļāvusi daudz ceļot, kas kādā brīdī jau bijis par daudz. Nav vairs bijis laika rakstīt un zīmēt, un pāri visam pabūt klusuma brīžos, lai «sadzirdētu, kuri stāsti vēlas atgriezties pie manis». Pašai tuvākā Lindgrēnes grāmata bērniņā bijusi *Brāļi Lauvassirdis*.

PATĪK ZĪMĒT MATUS UN AUGUS

«Kitija Krauzere ir linijas un noskaņas meistare. Viņa saglabā bilžu grāmatu tradīciju, vienlaikus to pārveidojot un atjaunojot. Viņas pasaulē durvis starp iztēli un realitāti ir plaši atvērtas. Viņa uzrunā lasītāju maigi un personiski, bet ar dziļu ietekmi. Savā dziļi izjustajā empātijā pret cilvēkiem grūtībās viņa parāda veidus, kā vājumu var pārvērst par spēku. Viņas

mākslu caurstrāvo humānisms un līdzjūtība,» teikts Astridas Lindgrēnes balvas žūrijas pamatojumā.

Ja rūpīgi pavēro Kitijas Krauzeres ilustrācijas, var ievērot, ka viņa tiešām ar lielu aizrautību izzīmē augu pasauli. Tās nav vienkārši jebkādas puķītes vai pirmās pretim lidojošās bitītes. Viņas zīmējumi nedaudz atgādina XIX gadsimta botāniķu piezīmju grāmatīņas ar dažādām sugu un šķirņu skicēm. «Man ļoti patīk izzināt un mācīties,» saka Kitija Krauzere. Pieredzi savām bilžu grāmatām viņa krāj gan studējot, gan ejot uz dabas muzejiem vai vērojumu pastaigās. Kādā sarunā vecākais dēls Teo paķircinājies ar jautājumu – par ko viņa gribot kļūt, kad izaugs lielāka? Nospriedusi, ka Kitija varētu būt arī botāniķe.

Izdevniecības *Liels un mazs* direktore Alise Nīgale atklāj, ka nākotnes plānos ir izdot piekto Kitijas Krauzeres grāmatu *Māte medūza*. «Par šo grāmatu es varētu runāt ilgi. Manās grāmatās vienmēr ir vairāki līmeņi, un katrs var paņemt, ko viņš vēlas un uztver,» saka stāstniece, kuru dziļi interesē arī mitoloģija. Grāmatas galvenais tēls ir no grieķu mitoloģijas aizgūtā Medūza, vienīgā mirstīgā no gorgonām, ar čūskām matu vietā. Kitijas Krauzeres stāstā Medūza ir māte cilvēku pasaulē. Viņa mil savu meitiņu, bet dara to aplami. Tas ir empātiski poētisks stāsts par cilvēku attiecībām un viņu mijiedarbošanos ar pasauli – noslēgšanos vai atvērtību. «Kā jūtas bērns, kura māte ir izvarota?» – Kitija Krauzere nosauc šīs grāmatas skaudrāko tēmu. Ilustrācija, kur Medūzas meitenīte ir ieslēgta mātes matu ligzdā, liek aizdomāties par vēl kādu motīvu – kā atlaist otru un neieslodzīt savas mīlestības cietumā? «Jā,» piekrīt stāstniece, «lai gan man bērniņā tādas drošības ļoti pietrūka, un es pat vēlētos ko tādu piedzīvot...»

Jau gadiem viņas instrumenti ir klasiski un vienkārši – zīmulis, pasteļa krītiņi un akvareļa krāsas. Šķiet, ka viņas penāli īsākajam vajadzētu būt sarkanajam zīmulim, jo sarkanās linijas Kitijas Krauzeres ilustrācijās ir daudz. ■

Avots: Kultūras Diena un Izklaide

Datums: 26.03.2026

43 gadi grāmatu pasaulē

Tūjas bibliotēkas ceļš līdz šodienas mājvietai Liedaga ielā 11 sākās pirms nedaudz vairāk kā 20 gadiem, kad tika pieņemts lēmums par jaunas lasītavas izveidi ciema centrā. Līdz tam grāmatu mājvieta bija *Ābeļziēdi*, bijušā Tūjas kluba telpas – vieta ar bagātu vēsturi, kam pērn apritēja 80. gadskārta. Iecere par pārcelšanos pilnībā īstenojās 2007. gadā, kad bibliotēka vēra durvis četrstābu dzīvoklī Liedaga ielā 8. Lai gan kādu laiku *Ābeļziēdi* vēl turpināja darboties kā grāmatu izsniegšanas punkts, laika gaitā nācās pilnībā pārcelties uz Tūju. Tomēr telpas ir tikai ietvars. Īsto dzīvību tām piešķir cilvēks. Jau vairāk nekā desmit gadus, kopš 2015. gada novembra, lasītavas sirds un dvēsele priekšos un bēdās ir bibliotekāre Zeltīte MILLERE, kura apmeklētājus vienmēr sagaida ar smaidu.

Veiksmīgā nejausība

Pirms Zeltītes dzīvi pārņēma bibliotēku darbs, viņas ikdiena ritēja rāmākās, bet ne mazāk košās krāsās. Šīs atmiņas cieši saistītas ar Limbažiem – pilsētu, kurā viņa uzaugusi un joprojāmrod sirdsmieru pēc garām darba stundām. Tur pavadīta bērnība, jaunība un brieduma gadi, izveidota ģimene, piedzimis dēls, uzsāktas un turpinātas darba gaitas, kā arī apmeklēti un atbalstīti neskaitāmi vietējie kultūras un muzikālie pasākumi, teātra izrādes, izdeļotas neskaitāmas balles un iemēģināts arī tautas deju kolektīva solis. Arī kāre pēc ceļojumiem – gan tuviem, gan tāliem – bijusi viņas sabiedrotā.

Pēc Limbažu 1. vidusskolas absolūvēšanas Zeltīte iecerēja studēt pārtikas tehnoloģiju Jelgavā. – *Absolvēju klasi ar pārdevēju novirzieni kā pārtikas un rūpniecības precu pārdevēju. Tomēr nolēmu atvilkt elpu un gadu nostrādāju sporta preču veikalā, līdz man negadīti piedāvāja amatu bibliotēkā. Šī nozare jau pašā sākumā man šķita interesanta un augoša, bet vienlaikus sarežģīta, – atceras sarunbiedre. Tā 1983. gadā viņa sāka darbu kā operatore Limbažu rajona centrālās bibliotēkas komplektēšanas un apstrādes nodaļā Parka ielā (bijusī Bahmaņa iela), uz rakstāmmašīnas drukājot kataloga kartītes jaunajām grāmatām.*

Gadu vēlāk novadicē ieņēma vadītājas amatu lasītāju apkalpošanas nodaļā, kas atradās Limbažu kultūras namā, un iestājās Latvijas Universitātes bibliotēkzinātnes un bibliografijas nodaļā. – *Mācījos aptuveni divus gadus, līdz ģimenes apstākļu dēļ nācās ņemt akadēmisko pārtraukumu. Tomēr vēlme izglototies nekur nepazuda – studijas tika turpinātas ne akadēmiskā, bet praktiskā versijā Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumā, kur iegūts bibliotekāra diploms. Vēlāk Zeltīte kopā ar sešām kolēģēm no mūsdienu absolvēja Latvijas Kultūras koledžu, kļūstot par sertificētu bibliotēku informācijas speciālisti. Ar to gan viss nebeidzās – šīs jomas darbiniekiem jāmacās visa mūža garumā, piedaloties kursos un citās aktivitātēs, dodoties pieredzes apmaiņas braucienos. Mūžizglītība ir jebkura profesionāļa neizbēgama nākotne, tāpēc Zeltīte gūsvi pieredzi Šveicē, Beļģijā, Vācijā un citviet.*

Kopumā šim darbam Zeltīte veltījusi 43 dzīves gadus – 31 no tiem tagadējai Limbažu novada Galvenajai bibliotēkai, bet pusotrs aizritējis Limbažu bērnu bibliotēkā kā galvenajai bibliotekārei, pasākumu organizatorei un pat direktorei. Kad sākās runas par abu iestāžu apvienošanu, viņa nolēma izmēģināt ko citu. – *Sapratu, ka agriezties iepriekšējā ritmā nevēlos. Katrā vietā aiz sevis biju atstājusi sakrītoto vidi un izietas akreditācijas. Izjutu vēlmi pēc miera, dabas un laukiem, vēlējos apgūt citas bibliotekāru darba specia- litātes formas, kurās vēl nebiju sevi pier-*

Zeltīte ir ganarīta par bagātīgo lasītavas krājumu

dījusi. Tāda vieta ir Tūja, – izvēli pamato Zeltīte, neslēpjot, ka darbs viņai vienmēr bijis svarīgs. Kurš gan būtu domājis, ka tas tik ļoti atšķirsies pilsētā un laukos, kur viss jādara vienai! – Nācu šeit pēc miera, bet esmu nemitīgi skrējienā jau desmit gadus. Labi, ka ģimene mani vēl nav izlikusi aiz mājas durvīm! – pasmeļ sarunbiedre.

Arī laukos dzīve rit pilnā sparā

Uz Tūjas bibliotēkas saimnieces amatu pretendēja trīs interesenti, tomēr vislabāk sevi pierādīja Zeltīte. – *Mans jaunais ceļš ne pirmo reizi sākas ar akreditāciju. Pie manis brauca kolēģi no visas Lat-*

nās vieta. – Sākumā man teica, ka labi, ja šurp divi cilvēki atnāks... Manā pirmajā pasākumā bija vairāk nekā 30 apmeklētāji, pēc tam jau 60. Šobrīd vairs nav tik daudz, bet, ja atnāk vismaz 20–25, tas ir ļoti labi. Vietējiem patīk dvēseliskas norises, – priecājas bibliotekāre. Gadu garumā piedzīvots apkopots fotoalbumos un viesu grāmatās. Tas ir lasītāju kluba aktīvistes Astras Tomsones devums nu jau daudz gadu garumā. Ikdienā Ziniņu centrs pārtop par kluso lasītavu vai biroja telpu, kur sanāk ar viedierīcēm strādājošie. Projekta iegūti pieci jauni datori un multifunkcionālā kopēšanas iekārta, kas kopā ar brīvi pieejamo internetu ir lielisks papildinājums bibliotēkas pakalpojumu klāstam.

Darbs kā prioritāte – mans netikums, ko gadiem nespēju izskaust.

jas – Ventspils, Bauskas, Talsiem, Valmieras... Pieļauju, ka visus vilnāji arī mūsu skaistā, akmensainā Vidzemes jūrmala. Pirmos trīs gadus, kamēr bibliotēka atradās daudzdzīvokļu namā, viņa kurināja krāsni, skaitīja briketes, malku un fikšēja elektrības skaitītāja rādītājus, līdz 2018. gadā sākās pārcelšanās uz jaunajām telpām pāri ielai – blakus iepriekš iekārtotajam Ziniņu centram, kas arī nonāca Zeltītes pārziņā. – Ilgi domāju, kā pārvākos, jo krājums bija pietiekami liels, bet vairāk vajadzēja darīt nekā domāt. Grāmatas un plauktus vedām ar "tačku", kas bija sava veida racionalizācija un mūsdienu transporta mēbeļu saglabāšana, bet pagasta busiņš pārveda maisos saliktās grāmatas. Man palīdzēja spēcīgi un gudri lasītāji. Četratā tikām ar visu galā. Vasarā sākam un 1. decembrī jau svinējam atklāšanas svētkus. Projekta kūrētāji bija pārsteigti, ka esam to paveikuši tik īsā laikā. Tas bija ārkārtīgi darbīgs un atbildīgs laiks! Paldies Salacgrīvas pašvaldībai, kas toreiz deva zaļo gaismu un finansējumu.

Pārcelšanās rezultātā bērniem tapusi sava telpa, kuras sienas rotā Kristapa Auzenberga zīmējumi, īpaša vieta atvēlēta krātuvei un izbūvēta uzbrauktuve māmīņām ar ratiņiem un cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Tāpat sakārtota zaļā zona – sporta laukums, kur izvietoti āra trenāžieri. Tur rīkotas leļļu izrādes un uzstāšanās vietējie ieviju spēles popularizētāji. Tūjas svētkos tā būtu lieliska vieta koncertiem vai vakara kino seansiem. Ziniņu centra zāle tiek izmantota pasākumiem, izstādēm un ir vietējo un biedrību tikša-

mo vai mēģinām to iegūt no citu krājumiem. Kad sāku šeit strādāt, brīvpriekšā meceņāte, antropoloģijas profesore un Tūjas iemīniece Vieda Škulāne, bērniem vienā vasarā mācīja vācu, otrā – angļu valodu. Bija iecere arī par franču, bet tā izpalika. Šādā veidā iiku pie dāvinājuma – svešvalodu apguves grāmatām bērniem. Piemēru, kad apkārtējo devums būtiski spēcinā bibliotēku, ir ļoti daudz, tas nav iespējams uzskaitīt. Paldies meceņātiem, kuri abalstījuši norises, grāmatu dāvinātājiem un citiem palīgiem! – par dasnsmu priecājas sarunbiedre.

Darbs prasa atdevi

Acimredzami Zeltīte no visas sirds mīl to, ko dara, un izjūt atbildību par savu gaismas pili. Nereti viņa uzkavējas tajā arī pievakarē, lai paveiktu mazās, bet nozīmīgas lietas, kam dienas skrējienā nav sanācis laika. – *Šķiet, ka visu mūžu esmu ņēmusi darbu līdzī uz mājām. Pēdējā laikā man tas vairs netiek. Parasti saka – ja tu tā dari, tad strādā slukti vai lēni. Bet ja pie manis atnāk cilvēks, nevaru viņu atraidīt. Man jāuzklausa, jārod risinājums vai vismaz jānovirza pie kāda, kura zina labāk, pat ja tiek prasītas ar bibliotēku nesaistītas lietas, – stāsta limbažiete, kurai bieži tiek tuajās pēc palīdzības sociālajā jomā. – Var jau vīrsies pagosta pārvaldē, bet ja desmit kilometri līdz tai ir neaizsaiņdzams atātlums, cilvēki izvēlas vīdi, kas ir ērti pieejama. Sniedz konsultācijas valsts pakalpojumos – e-veselībā, VID deklarāciju aizpildē, VSAA jautājumos, darba meklējumos NVD un citos. Tas viss nācās kļāt bibliotekāra darba pienākumiem. Rīkojam arī mācības, iesaistāties projektos. Pērn tā bija digitālo resursu apguve senioriem trīs līmeņos. Tāpēc cemsim udi man nesankā, lai gan griežtāji pēc radošajam nodarbībām netrūkst.*

Esot vienai, netrūkst arī izaicinājumu. – *Reizēm jācinās par lietām, par ko ik kā nevajadzētu. Pozitīvi, ka pirmo reizi šajos gados man nav jāuztraucas, kā tiks bibliotēkā sniegta vai ledus deļ. Jaunais apsaimniekojamās teritorijas uzturētājs Aivars strādā perfekti. Iepriekš pati kā Sprādiņa visu virēju. Par simbolisku "paldies" palīdzēju apkārtnes puikas. Atvālnājumu ņemu jāmvāri un rakstu atskaiti, jo vasaras paiet darbīgā ritmā, – kļāsta novadicē.*

Zeltīte ceļu no Limbažiem uz Tūju un atpakaļ mēro ik darbdienu un dažkārt arī sestdienās. – *Kad darba interviju vaicāju, kā izbraukāšu, teicu, ka tāpēc jau ir bibliotēka, kur palikt pa nakti. Pagaidām gan nav sanācis, – viņa pasmeļ. Gaismas pils saimniece mīl visu praktisko, lasa romānus, biogrāfijas, interesējas par vēsturi un psiholoģiju, iedvesmojas no ceļojumu stāstiem. Agrāk brīvie brīži atvēlēti pašaules iepazīšanai, bet netaimīga palikus mīlestība pret dabu un apkārtnes skaistumu. Viens no faktoriem, kas rosinājis pārcelties uz bibliotēku Tūjā, bija jūra, bet jo biežāk sarunbiedre atrodas tās tuvumā, jo retāk sanāk to izbaudīt.*

Uz nākotni Zeltīte raugās pozitīvi – bibliotēkas noteikti būs pieprasītas, jo lasītāji, īpaši bērni joprojām dod priekšroku tautstāmi grāmatai nevis digitālajam formātam. – *Priecājos, ka Tūjā ir mājīga ģimenes bibliotēka, kurā vienmēr gaidīts ikviens. Vislielākais paldies vecākiem, kuri man ieaudzīnājuši šo lielo atbildības sajtūtu un darba mīlestību!*

Fanijs ROMEIKO teksts un foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF Mediju atbalsta fonds

Par publikācijas saturu atbild projekta «Personības spēks» īstenoļāja – SIA «Izdevniecība Auseklis». Projekta Nr. 2025.LV/RMA/1.6.1/018

Avots: Auseklis

Datums: 27.03.2026

Dzīvā sarunā izzina šūnapraidi un digitālās krāpšanas veidus

Cēsu Centrālajā bibliotēkā norisinājās divi pasākumi, kuros cēsnieki varēja vairāk uzzināt, kā sevi pasargāt dažādos kritiskos brīžos.

LĪGA SALNĪTE,
teksts un foto

Sarunas ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un Valsts policijas pārstāvjiem ritēja par digitālo drošību - gan par šūnapraides niansēm, gan arī par pēdējos gados tik plaša tematu spektrā konstatētajām digitālajām krāpniecībām. Klausītāju loks abās tikšanās reizēs gan nebija liels, mazliet vairāk par desmit, informācija tika uzklausa uzmanīgi, un speciālistiem nācās atbildēt arī uz virkni jautājumu saistībā ar iedzīvotāju jau pieredzēto.

Ikgadējā Digitālajā nedēļā, kas no 9. līdz 25. martam norit visā Eiropā, publiskām diskusijām un izzināšanai izvirzītas vairākas iedzīvotājiem aktuālas tēmas, no kurām viena - kibernetika un drošs tīmeklis. Bibliotēkas Pieaugušo apkalpošanas nodaļas vadītāja Krista Veipāne-Purmale "Druvai" atzina, ka ar šādām klātienē sarunām vēlējušies digitālās drošības tēmas padarīt iedzīvotājiem saistošākas un saprotamākas.

Digitālās nedēļas aktivitātes bibliotēka rīko ik gadu, piedāvājot papildu individuālas konsultācijas par e-bibliotēkas izmantošanu vai vienkārši datora un viedtālruna izmantošanu. "Taču šoreiz gribējās mēģināt informēt un izglītēt par plašāku tēmu loku," teic K. Veipāne-Purmale, skaidrojot bibliotēkas izvēli uz sarunām aicināt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (VUGD) un Valsts policijas in-

spektorus. Izvērtēts, ka situācijā, kad biežāk izūtamas dabas krīzes, kad Krievija jau ceturto gadu ved neizprovocētu karu Ukrainā, ir jārunā par drošību arī ikviena cilvēka dzīvē. Tāpat aizvien svarīgāk ir mācēt sevi pasargāt no krāpniekiem, kas darbojas digitālajā vidē. Tās ir aktuālas tēmas, ko iedzīvotājiem vērts izzināt, atzīst K. Veipāne-Purmale, vienlaikus gan vērtējot sevi kā cilvēku ar kritisko domāšanu.

Tiekoties ar VUGD Sabiedrības izglītošanas un informēšanas nodaļas vecāko inspektori Vidzemes reģionā Sandru Vējiņu, daudz uzmanības tika veltīts vispārējiem ugunsdrošības principiem un nelieliem, bet praktiskiem ieteikumiem, kā rūpēties par sevi un saviem tuviniekiem mājoklī. Un tas saprotami, jo saskaņā ar dienesta rīcībā esošo informāciju vēl 2024. gadā tikai nedaudz vairāk par pusi - 53 procenti - valsts iedzīvotāju zina pareizu rīcības modeli ugunsgrēka gadījumā. Apmeklētāji ar interesi klausījās stāstīto par ugunsdrošības līdzekļiem, ko vērts turēt mājās. Bez jau visiem zināmā ugunsdzēsamā aparāta un dūmu sensoriem S. Vējiņa arī parādīja tā saukto ugunsdrošības segu jeb ugunsdzēsamo pārklāju vairākus variantus.

Inspektore skaidroja arī lietotnes "112 Latvija" darbību, tostarp patvertņu atrašanās vietu noteikšanu un iespēju ziņot par kādu nelaimi arī ar izsīšanas starnieciņu un nodot atrašanās vietas koordinātas, ja kritiskajā mirklī zaudēta spēja runāt. Cēsnieki uzzināja sīkāk arī par šūnapraides niansēm - gan brīdinošo ziņojumu skaņu, gan brīdinājuma izsūtīšanu tikai apdraudētās teritorijas iedzīvotājiem, piemēram, plūdu, vētras un līdzīgos gadījumos, kā arī par šo ziņojumu iespējas nodrošināšanu visu ražotāju telefonos. Vēl, runājot par civilo aizsardzību, S. Vējiņa mudina iedzīvotājus pārliecināties, vai ēkā, kurā dzīvo, ir iespējas veidot patvertni vismaz tuvāko māju iemītniekiem.

Tiekoties ar Valsts policijas

◆NODERĪGI. VUGD Sabiedrības izglītošanas un informēšanas nodaļas vecāka inspektore Vidzemes reģionā Sandra Vējiņa klausītājiem parādīja tā saukto ugunsdrošības segu jeb ugunsdzēsamo pārklāju vairākus variantus, kas noderīgi, ja mājoklī izceļas ugunsnelaime.

◆PRAST ATŠKIRT. Sarunās ar Valsts policijas pārstāvjiem semināra dalībnieki savās viedierīcēs pārliecinājās, kā izskatās krāpnieku sūtītais ziņas un vietņu saites.

pārstāvē, galvenā tēma bija krāpniecība. Policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Dienvidvidzemes iecirkņa Prevencijas grupas inspektorēm Agneci Kleinbergai un Evitai Antonovai ne reizi vien savā stāstījumā

nācās apstāties, jo klausītājiem atmiņu krājumā bija dažādi viltvārzu mēģinājumi piesaistīt uzmanību un izkrāpt svarīgus datus un naudu.

Izmantojot modernās tehnoloģijas, krāpšana izvērtusies

plašāk. Aizvadītajā gadā Latvijā izkrāpti 23,7 miljoni eiro, liecina Valsts policijas dati. Zaudēta ne tikai skaidra nauda vai ikdienas lietošanai bankas kontā paredzētie līdzekļi, bet arī uzkrājumi un pat īpašumi. Līdz šim visbiežāk fiksētie krāpnieciskie zvani bijuši no it kā komunālo pakalpojumu sniedzējiem - "Latvenergo", "Elektrum", "Enefit" vai Sadales tīkla -, mobilo sakaru operatoriem un Valsts policijas. Joprojām mēdzot būt arī tā sauktie "šoka zvani" no it kā draugiem vai radniekiem, kuri esot iekļuvuši ceļu satiksmes negadījumā. Pagaidām lielākoties par šo krāpnieku upurim kļuvuši cilvēki vecāki par 60 gadiem, tajā skaitā lielākais īpatsvars starp 70 un 90 gadu vecumu. Turpretī izsīgas ar aicinājumu klikšķināt uz viltus saitēm un ievadīt tur savus sensitives datus visbiežāk aizķerot četrdesmitgadniekus un piecdesmitgadniekus.

Abas policistes pat ar pašu piedzīvotu sarunu piemēriem ieskicēja, kā zvanītāji var izmantot šoka mirkli, runājot par cilvēkam emocionāli ļoti nozīmīgiem jautājumiem vai pat reālām potenciālām upura problēmām un izvilināt iekārotos datus. Kārtīgsadzes bija sagatavojušas krāpniecisku izsīgu un elektronisko vēstulu ekrānuzņēmumus, un pat vēstules uz papīra. Pievērsoties laimestu krāpšanām, inspektore mudināja vispirms jau saprātīgi aizdomāties, vai iespējams laimēt kaut ko, ja neesi pat piedalījies loterijā. Taču - loterijas numurus vienmēr iespējams arī pārbaudīt, tāpat kā jebkurā citā aizdomīgā brīdī policistes mudināja biežāk pašiem atvērt iestāžu oficiālās mājaslapas vai sazināties iestādes uz tālruniem, kas rodami tieši šajās vietnēs, nevis saņemtajās aizdomīgajās vēstulēs. □

Avots: Druva

Datums: 24.03.2026

MĀCĪTĀJS GUNTIS KALME: «Lai Dievs mūs svētī un pasargāj!»

DZINTRA GEKA kopā ar Sibīrijā dzimušo Vidu Gudoni.

BIRUTAS KVETK
ierakstīta Sibīri

Dzīvība kā izaicinājums

♦ **Bauskā savijas** Sibīrijā dzimušo un fonda «Sibīrijas bērni» pārstāvju atmiņas un stāsti par grāmatu «

Fonda «Sibīrijas bērni» pārstāvji, režisore un producete Dzintra Geka, mācītājs Guntis Kalme, intervētājs un videooperators Aivars Lubānietis, 24. martā Bauskā iepazīstināja ar fonda izdoto grāmatu «Dzimuši Sibīrijā».

INGA MUIŽNIECE

Atmiņu kopojums iznācis 2025. gada nogalē. Tikšanos Bauskas Kultūras centrā rīkoja Bauskas Centrālā bibliotēka.

Emocijas nav jāslēpj

Pasākumu sāka Bauskas Valsts ģimnāzijas jauniešu publiskās uzstāšanās grupa. 12 klašu audzēkņi Adriāns Augusts, Estere Gudone, Laura Andreika, Karina Kondore, Maija Bāliņa, Viktorija Digre, Ēvalds Savickis lasīja atsevišķus mūspuses cilvēku atmiņu stāstus. Bija jūtams, ka pušiem un meitenēm nav viegli runāt satriecošās atklāsmes, izsūtījumā dzimušajiem atceroties bērības gaitas svešumā. Toreiz lielākā laime bija palikt dzīviem: «Netālu bija kapsēta, tur palika abi mani brālīši». «Mamma stāstījusi, ka esmu dzimis ļoti aukstā dienā. Sākušās radības, bet dzemdību nodalā bija aizsalis udensvads, nevarēja sakopt ne māti, ne jaundzimušo.»

«Izsalkums bija tik liels, ka ēdām pat zāli...» Emocijas nav jāslēpj, lasot ko tādu, atzīst pedagoge Inīta Nagņibeda, kura jauniešus šim pasākumam sagatavojusi.

DZINTRA GEKA, režisore un producete.

Klāt arī vietējie Sibīrijas bērni

Kultūras centra izstāžu zālē bija arī paši Sibīrijas bērni – 40, 50., un pat 60. gados dzimušie. Viņu nākšana pasaulē izsūtījumā ir bijusi gandrīz neiespējama, jo turpat līdzās bija arī nāve. Tolaik piedzimšana bija kā izaicinājums, apliecinājums tam, ka dzīve turpinās, cilvēki mīlēja un vēlējās būt milēti, ticēja Dievam, nākotnei par spīti visam. Saglabāja cerību, ka izdosies atgriezties mājās – Latvijā.

Tāds dzīves sākums bijis arī bauškenieci, pensionētajai ārstei Birutai Kvetkus, viņa dzi-

musi izsūtījumā 1952. gadā.

Sibīrijā 1960. gadā dzimusi Daina Rudzroga, arī viņas māsa un brālītis. «Tēvam bija pieņemts 15 gadi lēģerī, vēl tikpat nometinājumā. Tomēr mājās runājam tikai latviski. Atgriezoties Latvijā, man bija četri gadi un lielākais pārsteigums – te visi, arī mazi bērni, runāja latviešu valodā,» atceras Daina. Viņas tēvs Ernests Rudzroga bija izsūtīts no Kurzemes, bet tur atgriezies netika ļauts. Tā ģimene iemājoja Bauskas pusē, kur jau bija apmeties tēva jaunākais brālītis Nikolajs Rudzro-

DZINTRAI GEKAI atmiņu stāstus palīdzēja pierakstīt Aivars Lubānietis.

ga. Dainai vēl prātā ābolu smarža, ar tiem cienājis tēva brālītis.

No Lietuvas izsūtīta Vidus Gudones ģimene. Sibīrijā apkārt bija latvieši un krievi, bet nevienu no šīm valodām ģimene nezināja. Atgriezoties nācas iedzīvoties Latvijā, un Vida Gudone kļuvis par bauškenieci.

Tik Latvijā ierauga kokus

Sviteniece Māra Holste dzimusi

atiz polārā loka 1947. gadā ģimene, kas izsūtīta 1941. gadā. Arī Sibīrijā latvieši kā ieradusi apstrādājuši mazu zemes gabaliņu, sadabūjuši seklas, apsējuši. Taču vasaras vidū paziņots, ka jāpārceļas, un nokļuvuši pašos ziemējos, atceras Māra. Tur bijuši arī Pievolgas vācieši, ukraiņi, lietuvieši.

Izmisumā izsūtītie raudājuši, līdz pienācis kāds no vietējiem

FKUS (no kreisās), Ausmas Saukumas, Mārites Lielkokas un Māras Holstes liktenos atceras.

BAUSKAS VALSTS ĢIMNĀZIJAS audzēkņi lasīja fragmentus no grāmatas, dziedāja ansambļis.

un apliecinājums

«Dzimuši Sibīrijā».

FOTO - IVARS BOGDANOVŠ

ņņiem, kurš drusku pratis krievu valodu. Viņš mudinājis – nav laika raudāt, ziema nāk, jārok bedre, ala, zemnīca, kur dzīvot.

«Rītos manas bīzes bija piesalušas pie zemes... ļoti sāpēja. Dzīvojam vienā zemnīcā kopā ar citu ģimeni. Viņu puisītis un es saslimām ar šarlaku. Viņš nomira, uztaisīja bērnam kastīti un izlika ārā salā, lai apgla-

bātu, kad ziema beigsies. Atceros, kā tajā alā mamma man dziedāja šūpuļdziesmas. Viņa bija mācījusies Kaučminde mājturības skolā, prata visādus rokdarbus. Katru diega galiņu krāja tamborēšanai, darbus pārdeva. Pēdējie bija suņu vilnas lakati, ko viņa sēja tadā lielā rāmi. Vietējām ļoti patika. Mammai kopā ar citiem bija jābrauc zvejot. Katrā laivā lidzi

MĀCĪTĀJS GUNTIS KALME.

MĀRA HOLSTE no Svītenes.

DAINA RUDZOGA.

uzraugs, lai kāds dzīvu zivi nepēd...

Latvijā atgriezāmies kad man bija desmit gadu. Lidz tam nebiju redzējis ābolu, burkānu, sīpolu, nezinaju, kas ir koks. Istabu mums iedeva vectēva celtajā mājā, tur jau dzīvoja citi. Kad vecmamma salasīja zemē nokritušus ābolus no pašas stādītās ābeles, citi sacēla lielu brē-

ku un viņu gribēja sodīt. Mamma strādāja kopsaimniecībā, un viņu aiz muguras saukāja par fašista meitu. Tāda bija tā atgriešanās,» atklāj Māra Holste.

Saglabāt vēsturi dzīvu no paaudzes paaudzē

Sanākušajiem bija iespēja nokafities fragmentu no 2020. gadā tapušās filmas «Dzimuši Sibīrijā», kas radīta studijā «SB». Dzintra Geka stāstīja, kā tapusi grāmata. Uzklauti simtiem atmiņu stāstu, daži stāstītāji vairs nav mūsu vidū. Nav tāda Latvijas novada, kur nedzīvotu kāds represētais, darbs bijis ļoti apjomīgs.

Fonda «Sibīrijas bērni» pārstāvis, latviešu leģionāra dēls, mācītājs Guntis Kalme stāstīja, ka uzskata par godu un privilēģiju kalpot Dieva vārdu sludināt deportācijas izcietušanai, neparasti stipriem cilvēkiem. «Nereti vaicā, kā iztūrēt, kā nezaudēt cilvēcību skarbos apstākļos. Tas sākas ar spēju

ATMIŅU apkopojums iznāca 2025. gada beigās.

pateikt «NE!» ļaunamam, meliem, nodevībai. Ļaunums nāk no bailēm. Tas, kurš pārvar bailes, jūtas brīvs pat ieslodzījumā.» klausītājus uzrunāja Guntis Kalme, aicinot pievienoties lūgšanai.

Kinorežisore un producete Dzintra Geka novērtēja Bauskas Valsts ģimnāzijas audzēkņu iesaistīšanu represēto piemiņas pasākumā. «Tikai tā, nenoklusējot šīs atmiņas, stāstot par pārdzīvojumiem, varam saglabāt savu vēsturi dzīvu no paaudzes paaudzē. Tāds mērķis bija arī mūsu braucieniem uz Sibīriju, uz vietām, kur mūsu cilvēki dzimuši, dzīvojuši. Tagad tas vairs nav iespējams, mūs tur neviens negaida.»

No politiski represēto kluba «Rēta» pateicību fondam «Sibīrijas bērni» un atmiņu stāstītājam sacīja Zinaida Jundule. Pasākumu kuplināja arī Bauskas Valsts ģimnāzijas 5. līdz 11. klašu skolēnu ansamblis Marinas Lazdiņas vadībā. ♦

Avots: Bauskas Dzīve

Datums: 27.03.2026

UZZIŅA

Augusts Bīlenšteins (August Johann Gottfried Bīlenstein; 04.03.1826.–06.07.1907.)

- Vācu tautības latviešu valodnieks, folklorists, etnogrāfs, latviešu valodas, etnogrāfijas, folkloras un vēstures pētnieks.
- Laikraksta "Latviešu Avīzes" redaktors (1867–1903).
- Daudzu nozīmīgu vāciski publicētu zinātnisku rakstu un grāmatu autors, piemēram, "Latviešu valodas gramatika" (1863), "1000 latviešu miklas" (1881), "Latviešu tautas un valodas robežas tagad un 13. gs." (1892), "Latviešu koka celtnes un koka rīki" (1907) u. c.
- Latviski tulkota un izdota Bīlenšteina autobiogrāfija "Kāda laimīga dzīve" (1995) un monogrāfija "Latviešu koka celtnes un iedzīves priekšmeti" (2001).
- Mācītājs vispirms Jaunaucē, pēc tam Dobelē.
- Latviešu literāras biedrības prezidents un goda prezidents (1864–1895).
- Kēnigsbergas Universitātes goda doktors (1883).
- Rīgas Latviešu biedrības goda biedrs (1893).

JELGAVAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKA ir pieejams Augusta Bīlenšteina autobiogrāfiskās ievirzes darba eksemplārs gan vācu, gan latviešu valodā. Vācu valodā grāmata izdota 1904. gadā, bet latviski – 1995. gadā.

JELGAVAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS novadpētniecības speciāliste Andra Poota (labajā pusē) diskutē ar sarunu cikla apmeklētājiem.

Ceturtdienu prieks Jelg Augusts Bīlenšteins

Jelgavas pilsētas bibliotēka (JPB) darbinieki gan savus visuzticamākos apmeklētājus, gan arī ikvienu, kurš interesējas par pilsētas vēsturi un novadpētniecības jautājumiem, ir pieradinājuši, ka reti mēnēti tās telpās Akadēmijas ielā notiek sarunu cikls "Novadpētniecības ceturtdiena" – tas esot noticis Jelgavā.

Mācītāja dzīvesstāsts pašā sacerētā grāmatā

Šajā reizē uzmanības centrā bija marta jubilāra – pētnieka, mācītāja un daudzu jomu aizsācēja Latvijā Augusta Johana Gotharda Bīlenšteina – dzīvesstāsts, kā arī viņa galveno sasniegumu uzskaitīšana. Ko šim baltvācu izcelsmes literāru mācītājam, novadpētniekam, etnogrāfam un valodniekam, kurš latviski runājis bez akcenta, deva un ko atņēma dzīvē? Kas no tās palicis mums šodien? Gan uz šiem, gan arī vēl citiem jautājumiem atbildes meģināja rast JPB novadpētniecības speciāliste Andra Poota kopā ar sarunu cikla apmeklētājiem.

Cik lielā mērā mūsdienu pētniekam vispār ir iespējams izpētīt un izprast cilvēka dzīvi, kurš šajā pasaulē ieradies tieši pirms divsimt gadiem? Pašai personai, šajā gadījumā – Augustam Bīlenšteinam, interesējošo pajautāt sen vairs nav ie-

spējams, tāpēc atbildes atliek meklēt rakstos. A. Poota, pirms sākt savu stāstījumu, uz galda izlika visas bibliotēkas plauktos pieejamās Bīlenšteina grāmatas, kuru, par laimi, ir vairākas. Lai labāk izprastu šīs nozīmīgās personības dzīves liklokus, ļoti noder viņa sarakstītā autobiogrāfiskās ievirzes grāmata "Kāda laimīga dzīve" (Ein glückliches Leben), kas pirmoreiz tika izdota 1904. gadā izdevniecībā "Jonk & Polevski" vācu valodā. Grāmatu latviešu valodā 1995. gadā tulkojusi Lūcija Kazeniece. Bibliotēkā ir pieejams gan pirmais izdevums vācu valodā, gan arī tulkojums latviešu valodā. Savukārt visjaunākais izdots darbs latviešu valodā ir Bīlenšteina pētījuma "Latviešu koka celtnes un iedzīves priekšmeti" pirmā daļa "Latviešu koka celtnes un iedzīves priekšmeti" un otrā daļa "Latviešu koka iedzīves priekšmeti" ("Jumava", 2007).

Tā kā sarunu cikla tikšanās galvenā uzmanība tika veltīta šī Jelgavā dzimušā vācbaltieša dzīvesstāstam, viņa nopelniem vairākās svarīgās nozarēs A. Poota pievērsās nedaudz, taču tās visas tika pieminētas. "Zemgales Ziņas" novēroja, ka pēc pasākuma oficiālās daļas vairāki cilvēki novadpētniecei uzdeva jautājumus, tā izraisot interesantas diskusijas, jo publikas zinā-

šanas par šo ievērojamo novadnieku raisīja cieņu. Daļai apmeklētāju Augusta Bīlenšteina vārds nav vis tukša skaņa, bet gan zināšanās pamatots.

Pavasaris pirms divsimt gadiem

Cilvēks un vieta, kurā viņš dzimis un uzaudzis, šķiet, vismaz vērtējot retrospektīvi, ir samēra tuvi. Citiem vārdiem, ir vēlamies pētīt Bīlenšteina dzīvesstāstu, tas nav izdarāms atrauti, nepieminot Zemgali – Jelgavu, Jaunauci, Dobeli. A. Poota pamatīgi ir izpētījusi, kāda bija Jelgava tieši pirms divsimt gadiem – 1826. gada marta sākumā, kad skolotāja un luterāņu mācītāja palīga Svētās Annas baznīcā Johana Gotfrīda Bīlenšteina un viņa sievas Emīlijas, dzimušās fon Klebekas, ģimenē pasaulē nāca Augusts.

1826. gadā, kad Bīlenšteinam piedzima Augusts, zemi nekļāja sniegs, taču bija krietns sals. Ļaudis pa aizsaulu Lielupi varēja braukt ar zirgiem un vest vezurmus gan ar malku, gan citām svarīgām lietām. Balķi tolaik tika vesti uz Bausku un arī no tās, un tālāk uz Sloku. Toga, kā vēstīts laikrakstos, Jelgavā esot bijuši 10 130 iedzīvotāju. "Tieši tajā laikā, kad piedzima Augusts, Kazino jeb Brunniecības namā savas pirmās sanāksšanas organizēja ko-

misija, kas lēma par potēšanu pret bakām," izpētījusi A. Poota. Tātad vismaz vienā ziņā divsimt gadu senī notikumi atbalsojas mūsdienās, jo spriešana par vakcinācijas nepieciešamību un sekām, kādas var iestāties, ja no šīs manipulācijas atsakās, ir aktuālas vēl joprojām.

Katram tolaik dzimušam bērnam viens no svarīgākajiem agras bērnības notikumiem bija kristības. "Kristības Augustu esot turējis rokās Jelgavas pilsētas ārsts, Kurzemes Provincences muzejā dabaszinātnisko kolekciju konservators jeb krājuma glabātājs, kā arī pirmās ornitoloģiskās kolekcijas glabātājs Johans Nikolauss Lihtenšteins," stāstīja novadpētniecības speciāliste. "Un tieši tajā laikā, kas ir diezgan simboliski, mūžībā devās Kārlis Frīdrihs Vatsons – laikraksta "Latviešu Avīzes" pirmais redaktors. Simboliski tas ir tāpēc, ka pēc aptuveni četrdesmit gadiem Augusts Bīlenšteins arī sāka darboties "Latviešu Avīzē" redakcijā." Tas lieku reizi atklāj, ka mēs cits ar citu esam saistīti, dažkārt pat gluži neticamos veidos.

Precizitātes labad jāpiebilst, ka mazais Augusts Jelgavā nodzīvoja vien pirmo savas dzīves gadu, bet pēc tam kopā ar vecākiem pārcēlās uz Jaunauci, kur pavadīja bērnību un nedaudz arī pusaudža gadus.

UZZIŅA

JPB rīkotā sarunu cikla "Novadpētniecības ceturtdienas – tas esot noticis Jelgavā" nākamās tikšanās plānotas 23. aprīlī un 21. maijā pulksten 16.

SARUNU CIKLA

"Novadpētniecības ceturtdienas – tas esot noticis Jelgavā" marta tikšanās, kas tika veltīta Augusta Bilenšteina dzīvei un darbībai, pulcēja samērā daudz apmeklētāju. Cilvēkus aizrāva ne tikai JPB novadpētniecības speciālistes Andras Pootas stāstījums, bet arī paša Bilenšteina sarakstītās grāmatas.

Savas vēstures entuziastiem.

"Skola 2030" pieeja pirms divsimt gadiem

Bērnu dienas nākamajam mācītājam aizrit, spēlējoties ar kalpu bērniem, visvairāk ar cūkganu Frici, kura uzvedība un ieradumi mūsdienu cilvēkam liek pasmaidīt, taču tolaiku pieaugušie par tiem neieņēti kļūtu dusmīgi. Piemēram, Fricis ar lielu apetīti notiesājis tauku sveču galinūs no misīņa lukturiem, kuri pūsim esot bijuši katru dienu jāspodrina.

Pāversiena punkts Augusta dzīvē notika septiņu gadu vecumā, kad bija jāsaik skoloties. Savā septītajā dzimšanas dienā viņš ir saņēmis divas, no mūsdienu viedokļa pilnīgi nesaprotamas, dāvanas. Viena no tām bija koka ierīce ar U veida izgriezumu, ko izmanto apavu novilksšanai. To dēvē arī par zābaku novilcēju, un tāds ir nepieciešams, lai bez liekšanās un roku izmantošanas atvieglotu apavu novilksanu. Otrā dāvana jau mazliet saprotamāka – tā bija vairāk nekā 300 lapaspusņu bieža mācību grāmata, no kuras Augustam bija jāsāk apgūt latīņu valoda un vokābuli. Pirmo izglītību puika saņēma mājās no saviem vecākiem. Mamma viņam mācījusi rēķināšanas pamatus, tēvs – pārējos priekšmetus. Tā kā ģimenes galva bieži devies baznīcas vizītēs, Augusts regulāri

ANDRAS POOTAS prezentācijas attēlā fonā redzams Svētās Annas dievnams, kur Jelgavā dzimis Augusts Bilenšteins tika kristīts un kur kalpojis viņa tēvs Johans Gotfrids Bilenšteins.

saņēmis ļoti daudz patstāvīgi izpildāmo uzdevumu, piemēram, viņam jāsaģatavo milzums tekstu un konspēktu no gramatikas un vēstures grāmatām. Pūsim daudz bija jāmācās patstāvīgi, kas, lai kā par to varam pasmaidīt, ir tā pati pieeja, ko mūsdienās pielieto bēdīgi "slavenā" programma "Skola 2030". "Augusts vēlākos gados atzina, ka šī pieeja viņam ļoti palīdzējusi, veicot savus pētnieciskos darbus, jo viņš bija pieradis daudz un pamatīgi rakstīt", papildina A. Poota. Tātad var secināt vienu – lai kādu pieeju cilvēks izvēlētos izglītības iegūšanai, panākumus nodrošinās regulāritāte un nopietns darbs.

Saistībā ar Augusta bērību minams arī tas, ka viņa vecāku mājās atradušas kartes – gan drukātas, gan pašu zīmētas. Tās lieti noderēja, kopā ar tēvu mācoties ģeogrāfiju. Arī šis zināšanas Augustam no-

DĀVANAS Augustam Bilenšteina dzimšanas dienā. Koka ierīce ar U veida izgriezumu, ko izmanto apavu novilksšanai, un vairāk nekā 300 lapaspusņu bieža mācību grāmata, no kuras lappusēm gari teksti bija jāmācās no galvas.

der mūža garumā, jo viena no viņa interešu jomām ir kartogrāfija, robežu novilksana. To apliecina kaut vai fakts, ka 1892. gadā Peterburgā iznāca Bilenšteina fundamentālais pētījums "Latviešu tautas robežas tagad un 13. gadsimtā" ar latviešu etnoloģiskās ģeogrāfijas atlantu 13. un 19. gadsimtā. Savukārt pēc gada viņš kļuva par Rīgas Latviešu biedrības goda biedru.

Pēti pilskalnus Latvijā un Lietuvā

Bilenšteina vārds mūsdienu cilvēkiem visvairāk saistās ar viņa devumu kā mācītājam un valodniekam, tāpēc ir svarīgi lasītājiem atgādināt, ka šai personībai ir liels ieguldījums arī citās nozarēs, piemēram, pilskalnu pētniecībā mūsdienu Latvijas un Lietuvas teritorijā. Vēl vairāk – šis virs tiek uzskatīts par Latvijā pirmo nozīmīgo pilskalnu

pētnieku, kura uzskati par to tipoloģiju un nozīmi joprojām ietekmē mūsdienu arheologus, kaut arī dažos pieņēmumos bijušas kļūdas. Tieši Bilenšteina veikums aizsāka sistemātisku pilskalnu inventarizāciju un saistīja tos ar latviešu un libiešu senatni.

Zemgales mācītājs savā brīvajā laikā, pārsvarā no 1866. līdz 1899. gadam, pilskalnus Latvijas un arī Lietuvas teritorijā apbraukāja personīgi un veica detalizētus aprakstus. Viņš ne tikai dokumentēja pilskalnu atrašanās vietas, tipus un aprakstus, bet arī mēģināja tos saistīt ar senajās hronikās minētajām baltu pilīm, izmantojot valodniecības zināšanas vietvārdu analīzei un robežu rekonstrukcijai. Pilskalnos mācītājs veica nelielus pārbaudes izrakumus. Parasti tas ildzis vienu divas dienas aptuveni kvadrātmetra lielumā, lai izpētītu struktūru.

Viņš izdalīja pilskalnu tipus, piemēram, stāvam nogāzēm bez valņiem kā Vecsātu pilskalni vai terasēm vai valņiem ar māla kārtu kā Varenbrokas vai Cērtenes pilskalni. Šie novērojumi balstīti uz viņa izcilo vides uzverti un novērošanas prasmi.

Protams, ne vienā sarunu cikla tikšanās reizē, ne arī vienā publikācijā aptvert visas tik radošas un čaklas personības kā Augusts Bilenšteins darbības sfēras nav iespējams. Pabeidzot šo vēstījumu, piemēram, vēl tas, ka savas dzīves pēdējos gadus, kas bija pēc atteikšanās no mācītāja amata, viņš pavadīja savā dzimtajā pilsētā Jelgavā, turklāt sabiedriskajā dzīvē arī vairs nav piedalījies. Augusta kā garīdznieka pēdas sekoja viņa dēls Ansis Bilenšteins (1863–1919), savukārt otrs dēls Bernhards Bilenšteins (1877–1959) izmācījās par arhitektu. ■

— Lāsma Gāitniece

MAF

Mediju atbalsta fonds
Mediju atbalsta fonda ieguldījums
no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Projekts "Novadu aktualitātes 2025".
Par saturu atbild "Zemgales Ziņas".

Avots: Zemgales Ziņas
Datums: 26.03.2026

Staiceles bibliotēkā viesojās rakstniece Laura Vinogradova

Staiceles radošo sieviešu kluba *Stazele* un Valsts kultūrkapitāla fonda finansētajā projektā *Kad runā laureāti* Staiceles bibliotēkā viesojās Eiropas Savienības literatūras balvas ieguvēja Laura Vinogradova.

Tikšanās sirsnīgajā gaisotnē viešņa atskatījās uz savu bērnību, kad lasīšana bija viņas galvenā nodarbe. Pavadot dienas pie vecmāmiņas bibliotēkārēs, tika pārļapotas visas viņas pārziņā esošās bērnu grāmatas. Domas par rakstīšanu gan tolaik nav bijis, apguvusi grāmatveža profesija, jo tur vienmēr būšot nauda. Sekoja darbs bankā, mācības uzņēmējdarbībā, bet tas nedeva laimes sajūtu. Iepazīstot pašpalīdzības grāmatas, apjautusi, ka jāpalūkojas bērnībā, ko tad patiecas darīt. Bijusi doma to tad turpināt. Tātad – lasīt grāmatas! Lai būtu tām tuvāk, strādājusi grāmatnīcā. Algu atšķirība no iepriekšējās bijusi milzīga, bet radies secinājums: – *Tas, cik mums ir naudas, ir kaut kas cits nekā tas, cik jūtamies bagāti.*

Rakstniece ceļš līdz rakstīšanai nebija viegls. Grāmatnīcā strādājot, viņu sasniedza ziņa, ka traģiski bojā gājis brālis. Psiholoģiski liels trieciens, kā rezultātā viņa nespēja kontaktēties ar cilvēkiem. L. Vinogradova turpināja darbu neredzīgo bibliotēkā – ierunāja grāmatas. Pati teica: – *Man maksāja par to, ka lasu grāmatas.*

L. Vinogradovai rakstīšana sākās blogā, kurā viņa publicēja vēstules brālim uz debesīm. – *Rakstīšana ir kā terapija – ja ir auksti, uzrakstu kaut ko siltu. Dziedinos sevi, komunicēju arī ar savu bērnu. Mērķis ir palīdzēt sev, rakstot par lietām, kas mani satrauc. Man ir vēlme par kriptu mainīt pasauli, kādam uzlabot dienu, dzīvi. Vācu kopā, ko esmu pieredzējusi pati, ko piedziņojuši cilvēki, arī to, ko redzu, un salieku*

Tikties ar rakstniece Lāuru Vinogradovu Staiceles bibliotēkā ieradās gana daudz interesentu

kopā stāstā. Kad viss ir galvā un zimu, ko gribu pateikt, apsēžos un ļoti ātri uzrakstu.

Runājot par grāmatu *Upe* un iegūto balvu, Laura uzsvēra: – *Balva ir mana universitāte, jo tā deva pieaugšanu, pašapziņu, atbildību pret savu valsti, pārstāvot grāmatas prezentācijas citās valstīs un citās valodās. Pārvarēt kaunu, ka angļu valoda ir svešvaloda. Saprast, ka Latvija ir ekoplauktiņš lielajā pasaules kartē, jo mēs zinām, kas ir pļavā vāka ziedu tēja, nebaidāmies peldēties savās upēs un augstā godā turam savu valodu. Ar baudu braucu uz ārzemēm un runāju latviski, liekot saprast, kā tā viņiem ir unikāla iespēja dzirdēt grāmatu oriģinālā valodā.*

Uz jautājumu, kā iesākt rakstīt, atbilde sekoja pa punktiem. Vispirms jāatbild uz

to, kāpēc gribi rakstīt, tad uz jautājumiem, vai gribi terapiju, dabūt balvu, būt populārs bibliotēkā... Noteikti jāzina rakstīšanas mērķis – jo tad zināsi, no kādiem autoriem mācīties. Tālāk jāpaņem no bibliotēkas lasītākā grāmata un jāraksta pēc tās parauga. Galvenais ir pārvarēt bailes radīt kaut ko jaunu. Ja radi kaut ko drosmīgāku par vidējo, sekos vērtējumi *patīk, nepatīk.*

Stāstot, kā grāmatu saprot ārvalstīs, Laura sacīja, ka katrā valstī to dara citādi, bet tajā skartās tēmas ir svarīgas daudzviet. Francijā grāmata *Upe* ieguvusi balvu kā labākais tulkojums, savukārt Vācijā to pārsvarā lasot tikai vīrieši.

Anita STROKŠA,

Staiceles bibliotēkas galvenā bibliotekāre

Avots: Auseklis

Datums: 24.03.2026

Lasīšanas svētkus var itin viegli apvienot ar Lieldienu tradīcijām

Niceta Anna Stariņa

Klāt pavasaris, kas nozīmē, ka pavisam drīz svinēsim Lieldienas. Tāpat pavasari atskatāties, ko esam paveikuši pagājušajā gadā, ko jaunu iemācījušies un cik daudz grāmatu izlasījuši. Lai pēc iespējas vairāk bērņus ieinteresētu lasīt grāmatas un apbalvotu viņus par jau izrādīto interesi lasīt, Lībagu bibliotēkas vadītāja Īrisa Apše aicināja ciemos Lībagu sākumskolas bērņus, lai jaukā atmosfērā krāsotu Lieldienu olas.

«Mēs jau kopš pašiem pirmākumiem piedalāmies Bērnu žūrijas lasīšanas veicināšanas pasākumā, kas ir jau ļoti sena tradīcija,» stāsta Īrisa Apše. «Šogad Lielie lasīšanas svētki nenotiek, tos veido citādākā formātā, skolēnu brīvlaikā, kad bērņus sapulcēt ir grūti, tāpēc katra bibliotēka veido savu pasākumu. Tuvojas Lieldienas, tāpēc izlēmū, ka es šo pasākumu apvienošu ar Lieldienām. Šis ir kā lasīšanas noslēguma pasākums. Ceru, ka nākamgad atjaunosies un būs liels kopīgais pasākums, jo bērņiem ļoti patika kopības sajūta, kopā sanākšana. Bērņi tomēr ir lasījuši, ir piedalījušies, un es par to esmu sarūpējusi viņiem mazas dāvanīņas, piemiņas lietīņas, lai viņiem ir motivācija turpināt lasīt. Tāpat jāsaķa paldies arī skolotājai, kura bibliotēkas grāmatas skolā lasa, jo mums skola nav tuvmā — bibliotēka ir Mundigciemā, bet skola Dižstendē.»

Seko ģimenes piemēram

Arī skolēniem apmeklēt bibliotēku ir kā piedzīvojums, ko skolotāji vēlas saglabāt. «Lībagu sākumskolai ir sadarbība ar trim pagasta bibliotēkām: Lībagu, Dižstendes un Virbu,» dalās Lībagu sākumskolas 2. klases audzinātāja Sintija Geriksone. «Mēs, 2. klase, sadarbojamies tieši ar Lībagu bibliotēku, un bibliotekāre Īrisa mūs uzaicināja uz radošo nodarbību, jo tā jau ir kā tradīcija vairākus gadus. Mēs piedalāmies Bērnu žūrijā, citīgi lasām grāmatas. Viena no mūsu skolas prioritātēm ir lasītprasmes uzlabošana. Šis pasākums mums ļoti palīdz lasītprasmi uzlabot un pilnveidot, radīt interesi par grāmatām. Skolēni gaida šādus pasākumus, un tie ir jānopelna lasot. Bērņi, kas ir izlasījuši Bērnu žūrijas grāmatu, dodas arī uz skolas bibliotēku pēc grāmatām, tā ka interese ir.»

«Es neteikšu, ka ļoti daudz bērņi lasa, pirms dažiem gadiem lasīšana bija populārāka, bet esmu ievērojuši, ka tiem, kam mājās kāds pieaugušais ģimenē lasa grāmatas, arī bērņi seko piemēram un labprātīgi lasa,» atzīst Ī. Apše. «Ir, kuri lasa līdz noteiktam vecumam, tad kaut kur tā grāmata «pazūd», bet pēc laika atkal atsāk lasīt. Atkarīgs arī, kādas grāmatas. Neesen pieprasītas bija «Grega dienasgrāmatas». Ik pa brīdim parādās kādas grāmatas, kas bērņus aizrauj. Kādreiz, kad ierīkoja interneta zāli, daudz bērņū šeit nāca, tagad mazāk, bet tāpat, sevišķi brīvlaikā, kāds iegriežas. Viņiem patīk kompānija — atnāk, pa-

Katram bērnam bija jānokrāso trīs olas, lai stiprinātu Lieldienu tradīcijas, kā arī padarītu Lībagu bibliotēkas zaķa groziņu krāsaināku un bagātīgāku.

Autores foto

spēlē spēles, labi pavada laiku. Manuprāt, bērņiem skolā jādod vairāk lasīt.»

Iespēja svinēt svētkus, ja to nedara mājās

Šādā veidā bērņi iemācās tradīcijas ne tikai teorētiski, izlasot grāmatās, bet arī praktiski, kopā darbojoties. «Ir ļoti svarīgi saglabāt senās tradīcijas, lai tās saglabātos arī uz priekšu,» pauž S. Geriksone. «Bērņiem ļoti patīk svinēt svētkus — Ziemassvētkus, Līgo svētkus, Mārtiņus, Latvijas dzimšanas dienu. Viņi jūtas gandarīti, ka var piedalīties šajos svētkos un šīs tradīcijas pieņemt. Skolēni kļūst patriotiskāki. Ir arī bērņi, kuriem ģimenē nesvīn šos

svētkus, un tad vismaz skolā viņi var piedalīties svētku svinēšanā.»

«Šogad sniegs bija noturīgs, nebija daudz sniega firšanas darbu, tāpēc mūsu saimnieciskajiem darbiniekiem bija vairāk laika pievērsties dekorāciju izveidošanai,» bilst Īrisa Apše. «Viņi no paletēm izveidoja zaķus, olas, lai pagastā būtu skaisti. Izdomājām, ka mums nepieciešams arī, kur olas ripināt, kā arī groziņš, kur likt oliņas. Tad nu tagad paaicināju bērņus palīgā, lai viņi šīs oliņas nokrāso.»

Tradīcijas ir interesantas

Bibliotekāre un skolotāja teic, ka bērņi šajā vecumā jau zina visai daudz tradīciju. «Tas,

protams, ir atkarīgs no ģimenes,» tā Ī. Apše. «Domāju, ka visi mājās krāso olas. Zinu arī, ka Lībagu sākumskolā skolotāji ļoti darbojas ar bērņiem un māca viņiem tradīcijas. Jāsaka gan, ka ar bērņiem ir jādarbojas un ir arī jāamāc viņus iesaistīt. Mūsdienās ir grūti bērņū atraut no telefona, bet, ja atrod piecju, bērņi ir atvērti daudz kam.» «Audzētāji zina tradīcijas, jo mēs katru gadu tās pārrunājam,» bilst S. Geriksone. «Arī mēs skolā drīz sāksim gatavoties Lieldienām. Bērņiem patīk olu ripināšana, krāsošana, šūpošanās, viņi zina, ka olas jāēd ar sāli, lai visu gadu nemelotu, viņiem tas viss šķiet interesanti.» ■

Avots: Talsu Vēstis

Datums: 20.03.2026

Grāmatas priekšā visi esam vienlīdzīgi

LIENE KAINAIZE, Ciemupes bibliotēkas vadītāja

Pirms Ciemupes bibliotēkas lasītāju klubiņa «Dalies priekā» tikšanās vairākas dalībnieces devās uz Mazo zāli tepat Tautas namā, lai klausītos prezentāciju par Ogresgala pagasta ģerboņa izveidi «Ceļā uz pagasta identitāti».

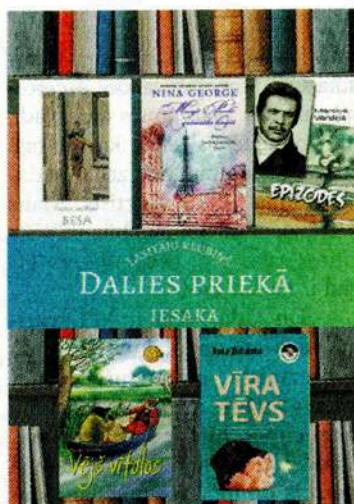
Ar šo ieceri iepazīstināja Marika Zeimule un Kaspars Špēlis. Iedzīvotāji iesaistījās un izteica savu redzējumu par kopienas piederības izjūtu, kura Ciemupes ciemā ir atšķirīga no Ogresgala.

Bet nu par grāmatām!

Rinalda lasīja Noras Ikstenas grāmatu «Besa». Pēc rakstnieces nāves viņas krustmāte vēlējas iegādāties visas grāmatas no šīs autore. Palīdzēja to izdarīt lietu grāmatu portāls, un tā rezultātā viņa izvēlējās minēto grāmatu izlasīt.

Maza grāmatiņa, bet ļoti jau-dīga. Katrs teikums izstrādāts līdz perfekcijai, tāds kā koncentrāts, bez nekā lieka. Bet tāpat sapratusi, ka Ikstena nav viņas rakstniece, jo līdz galam neuzrunā un neaizķer.

Rūta iesaka Ninas Georges «Mesjē Pardū grāmatu kuģis». Saturs vairāk atgādina nozaru literatūru, tā viņai ne īpaši patīk, bet tomēr «Mazo sajūtu lielā enciklopēdijā» aizkustināja un aizķēra sirdi. Tajā vairāki punkti par cilvēkiem, kas mil grāmatas:

«Kas ir lasītājs, kas ir nelasītājs», «Ikviens cilvēks grāmatas priekšā ir vienlīdzīgs». Ir tā, kā anotācijā minēts, romāns, kas liek justies labi.

Māra S. iesaka Mārtiņa Vērdiņa «Epizodes». Aktieris, gleznotājs un autors. Par dzīvi saka: «Gudri tā dzīve dzīvota nav.» Pavisam atklāti runā par sevi. Alkohols lika pārstāt tēlot. Dzīvoja Zolitūdē, skaists dārzs pie mājas. Grāmatā bildes un gleznas. Ļoti labi uzrakstīts, skaista valoda.

Ieva lasa Keneta Greima «Vējš vītolos», jo grāmatas no bērnības ir tas, ko prasās, kad saspringts posms darbā, ir jauki, milīgi un nomierinoši lasīt ko sirsnīgu.

Rasmu uzrunāja «Vakara romāns» – Rutas Zimnohas «Vīra tēvs». Par tādu personāžu lasīja pirmo reizi. Tik nepatīkams un šķebinošs, bet grāmata laba un iesaka.

Māra J. regulāri apmeklē izstādes Rīgas galerijās. Dalījās priekā par dažām no tām. Rīgas Laikmetīgās mākslas telpā Ginta Gabrāna «Algoritmu kopienas» par tehnoloģijām un kopienām un Andra Brežes «Aploks», cikla «Milži» pirmais notikums par Latvijas laikmetīgās mākslas vēstures personībām. Brošūru veidojis mākslīgais intelekts. Otrā izstādē atsauc atmiņā, kā vecāki zāģēja malku ar milzīgu metāla ripzāģi.

Otrā bija Latvijas Nacionālā Mākslas muzeja izstāde «Ielu maldos». Staigā pa telpu it kā pa ielu un vēro skatlogus, lasi uz grīdas uzrakstīto dzeju. Par pagājušā gadsimta 30. gadiem Rīgā, Berlinē, Parīzē. Grāmatas + gleznas + foto. Uzzināja par literāro skandalisti Lūciju Zamaiču, nebija tādu zinājusi. Viņai bijis raksturīgi šokēt ar tēmām, par kurām nav pieņemts publiski runāt. Māra teica, ka nez vai padomju laikā tādu autori varēja lasīt, bet Rasma gan atcerējās, ka bibliotēkā bijusi grāmata «Mīlas kontrabanda». Šajā izstādē atgādījās arī viens gadījums, kur par sevi pasmieties. Gribēja norakstīt vienu dzejoli, bet nebija līdzī papīra un pildspalvas. Nodomāja, ka būs jānāk vēlreiz, kad būs Rīgā. Smieklīgākais ir tas, ka neiedomājās par telefonu, ar kuru taču visu var nofotografēt.

Nākamā tikšanās 13. aprīlī. ●

Avots: Ogres Vēstis Visiem

Datums: 24.03.2026

Tikšanās Ģertrūdēs

17. martā, Ģertrūdes dienā, Valmieras Integrētā bibliotēka aicināja uz tikšanos ar mākslas zinātnieci Silviju Grosu. Pasākums bija veltīts divām ievērojamām novada personībām no Pēkšēnu dzimtas, kuru saknes ved uz Ramatas pagastu. Tā ir pirmā latviešu dramaturģe Marija Pēkšēna un viņas brāļa dēls – ievērojamais arhitekts Konstantīns Pēkšēns. K. Pēkšēns ir viens no visu laiku izcilākajiem un ražīgākajiem latviešu arhitektiem. Rīgā pēc viņa projektiem 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā uzceltas vismaz 230 daudzstāvu mūra ēkas, kā arī vesela virkne koka namu.

2025. gada 10. oktobrī Latvijas Mākslas akadēmijā tika atvērts rakstu krājums «Konstantīns Pēkšēns un viņa laiks», kurā iekļautas 23 autoru zinātniskās publikācijas par Konstantīnu Pēkšēnu un viņa atstāto mantojumu, par laikmeta kultūrvēsturisko kontekstu.

Tikšanās dienai Ģertrūdēs bija simboliska nozīme. Tāds nosaukums dots Marijas (Mārieta) Pēkšēnas lūgā, ar kuru autore piesaka sevi Rīgas Latviešu biedrības lugu konkursā, iegūstot 1. godalgu (1870), bet tautas atmodas ideju dēļ cenzūra to aizliedz izrādīt. Lugu «Ģertrūde» pirmo reizi iestudē Rīgas Latviešu teātrī 1877. gadā, un tās vēstījums ir par jau-

Pēkšēnu dzimtas pēcteči pie dzimtas koka.

nas sievietes konfliktu ar sabiedrību. Krājumā lasāma teātra zinātnieces Edītes Tišheizeres publikācija par latviešu teātri 19.-20.gs. mijā, sniedzot ieskatu arī dramaturģes M. Pēkšēnas veikumā. Ar tās autori tiksīmies rudenī.

Tikšanos vizuāli un informatīvi bagātināja izstāde par arhitekta devumu jūgendstila Rīgai, kā arī bibliotēkas sagatavotais materiāls par Piļskalna skolas ēku Burtņieku pagastā, kas ir vienīgais K. Pēkšēna projektētais nams Valmieras novadā. Diemžēl tas nav saglabājies. Krājumā «Konstantīns Pēkšēns un viņa laiks» iekļauti arī Valmieras bibliotēkas materiāli par Piļskalna skolu.

Izstādē bija aplūkojama Pēkšēnu dzimtas koka kopija, kuras oriģināls glabājas Mazsalacas muzejā, kā arī unikāla fotogrāfija – Valtenbergas pag. Kalnmaču māja, kurā dzimusi dramaturģe M. Pēkšēna. Pasākuma noslēgumā Ramatas pagasta bibliotēkai un kopienai tika dāvināts krājuma eksemplārs.

Izpēte turpinās arī pēc krājuma iznākšanas. No Latvijas Valsts Vēstures arhīva esam saņēmuši Piļskalna skolas ēkas un zemes plānus, kā arī skolas vēsturi, kurā norādīts, ka 1895. gadā Burtņieku pagasta valde pasūta skolas projektu arhitektam Pēkšēnam, un 1896. gada 30. oktobrī uz Veļļas māju zemes skola uzsāk darbību. Skolai dod Piļskalna vārdu, bet tautā to mēdz dēvēt arī par Eļļas skolu, un tā darbojas līdz 1970. gada 1. septembrim. Pēc dažādām ziņām ēka nodedz 1972. gadā.

Paldies Valmieras Zonālajam Valsts arhīvam, jo īpaši Mārai Stabrovskai, Latvijas Valsts Vēstures arhīvam un Mazsalacas muzejam par atbalstu un sadarbību izstādes sagatavošanā. Pateicamies Pēkšēnu dzimtas pārstāvjiem par klātbūtni un gardo cienastu. Mēs turpināsim izzināt!

Pēkšēnu dzimtas pārstāvjiem veltītā izstāde aplūkojam bibliotēkas 2. stāvā līdz 31. martam.

Agita Lapsa

Mākslas zinātnieces Silvijas Grosas dāvinājums Ramatas bibliotēkai un kopienai. No kreisās: Agita Lapsa, Silvija Grosa, Baiba Zilpauša.

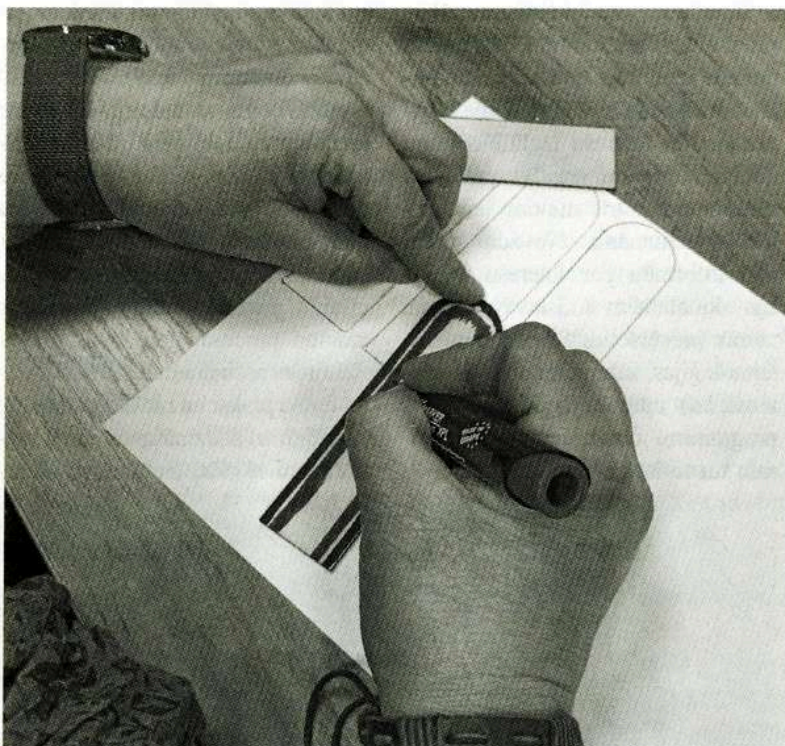

Tikšanos vizuāli un informatīvi bagātināja izstāde.

Avots: Liesma

Datums: 26.03.2026

VĀRDA DIENAS PASĀKUMS INDRAS PAGASTA BIBLIOTĒKĀ

1. februārī Indra svin savu vārda dienu – tas ir notikums, kas jau daudzus gadus vieno iedzīvotājus. Iepriekš svinības norisinājās skolās, Kultūras namā, kā arī sadarbībā ar Krāslavas Mūzikas skolu, priecējot ar spilgtiem koncertiem – tie bija ļoti neaizmirstami!

Šogad stafeti pārņēma bibliotēka – 29. janvārī lasītāji pulcējās uz tikšanās, kuras tēma bija radošums. Ērika Zarovska ar savu komandu “Klusā Daba” rosināja visus piedalīties radošā darbnīcā, veidojot pašu rokām darinātas grāmatzīmes. Darbnīcas laikā tika izmantota literatūra no Indras bibliotēkas – dalībnieki par pamatu ņēma grāmatas ar rakstainiem ornamentiem, pētīja audumu, jostu un segu paraugus. Šo rakstu fragmenti tika pārnesti uz grāmatzīmēm, tādējādi apvienojot lasīšanu ar tradicionālo rokdarbu mākslu. Rezultāti bija ļoti dažādi: daži izvēlējās zīmēt

ziedus, un šie zīmējumi ieguva savu vietu līdzās ornamentiem, papildinot tos ar spilgtumu un gludām līnijām, radot harmonisku kopskatu.

Liels pārsteigums bija tas, ka pasākuma laikā lasītāja Valentīna Bārtule dalījās ar savu brīnumaino mapi, kurā apkopoti izgriezumi no dažādām avīzēm par Indru. Šie materiāli atspoguļo dzīvi pagastā – skolas un kultūras nama aktivitātes, vietējos projektus, cilvēku stāstus, ģimenes un pat Indrā veiktās aptaujas. Tas izraisīja lielu interesi, jo daudzi dalībnieki atpazīna sevi šajās avīžu lapās, ar prieku atceroties paveikto un ar cerību, ka nākotnē tiks radīti jauni projekti un idejas, kas turpinās iedvesmot Indru uz priekšu. Februārī ikviens ir aicināts atnākt un apskatīt šo bagātīgo materiālu bibliotēkā.

Anžela Kuzminska,

Indras pagasta bibliotēkas vadītāja

Autores foto

„BJVŽ” GRĀMATA ĢIMENĒ

Krāslavas novada bibliotēka pateicas Brovkinu ģimenei par aktīvu līdzdalību „Bēnu, jauniešu un vecāku žūrijas „Lasi un vērtē ’25!” grāmatu lasīšanā, vērtēšanā un popularizēšanā.

Emīlijas vecāki, tētis Dmitrijs un māmiņa Velta, mīlestību pret lasīšanu audzināja saviem bērniem no mazotnes, lasot priekšā, radot pozitīvu atmosfēru, izvēloties interesantas grāmatas un iesaistot bērnus lasīšanas veicināšanas pasākumos bibliotēkā.

Emīlija šogad izlasīja un novērtēja desmit grāmatas dažāda vecuma kategorijās. Ziemas brīvdienās meitene arī atrod laiku lasīšanai.

Prieks, ka Emīlijas vecāki padara

lasīšanu par patīkamu kopā būšanas laiku ģimenē.

Viktorija Urbanoviča,

Krāslavas novada bibliotēkas
Bēnu literatūras nodaļas vadītāja
Autores foto

Avots: Krāslavas Vēstis

Datums: 23.01.2026

Jaunpils pilī top jauni dzejas krājumi

Jaunā rakstnieku rezidence «Jaunpils Rakstnieku pils» ir sākusis savu darbu, un patlaban tajā uzturas un radoši darbojas divas dāmas. **Dagnija Gudriķe** raksta dzeju un strādā rezidences telpās, kur kādreiz bija publiskais interneta punkts. Savukārt **Betija Zvejniece**, kino režisore un scenāriste un, kā izrādās, arī dzejniece, dzīvo un strādā bijušās bibliotēkas telpā. Interesanta sagaidānās – abas ieradās Jaunpilī ar mērķi sāktot savus topošos dzejas krājumus. Trešdien, 18. martā, viņas aicināja interesentus uz tikšanos pils bibliotēkā, kur dalījās ar saviem pirmajiem rezidences iespaidiem.

Spoks nenāk, toties nāk ledvesma

“Istenībā man pat sapņos nerādījās, ka pēkšņi es, meitene no Kandavas, galīgi sevi neuzskatot par dzejniecei, kļūšu par pirmo rezidentu rakstnieku pili,” atzīst Dagnija. “Šī iespēja parādījās gluži negaidīti. Atbrauca ar diezgan lielām bažām, jo mazliet baildijos no slavenā pils spoka, ne-

maz negribējās ar viņu satikties... Bet, paldies Dievam, vismaz pagaidām viņš nerādās (smejas)... Spoks pie manis nenāk, bet ledvesma gan! Es katru dienu stāgāju pa Jaunpili, un tad, atnākot mājās, man uzreiz rodas pārdomas un idejas, ar kurām dalos arī savā Facebook profilā. Man te ir interesanti. Man patīk! Te ir daudz, ko redzēt, un esmu ļoti čakli strādājuši. Man līdzī ir mana grāmatlīpa, klādiņa, kur ar roku esmu ierakstījusi pēdējos četrus gadus tapušos dzejoļus, kurus tagad šķiroju un kārtāju iecerētajam krājumam.”

Dzejskas pārdomas un filma, kas nominēta «Lielajam Kristāpam»

Ari Betija pils spoku pagaidām nav satikusi un tāpat kā Dagnija atzīst, ka pili dzīvot ir interesanti. “Arī tāpēc, ka mana ģimene un radi ir no Jaunpils, un es šeit pavadīju savas vasaras,” viņa atceras. “Mans apartaments ir ļoti liels. Septiņdesmit kvadrātmetru istaba! Tas ir tāds kā divi mani dzīvokļi kopā (smejas). Bet dzeju es rakstu jau kādus piecus sešus gadus. Tas viss sākas, kad es sāku dzīvot Rīgā, mācījos vidusskolā un iepazīnos ar jaunajiem li-

Betija Zvejniece un Dagnija Gudriķe aicināja uz tikšanos pils bibliotēkā

terātiem. Jaatzīst, ka jauno autoru dzeja ir netradicionāla, tur ir pilnīgi cits rakstības princips, un tas ir kaut kas pilnīgi atšķirīgs no tā, ko biju līdz šim skolā mācījusies, un tas bija ļoti interesanti. Man tas iepatīkās, un arī pati tā rakstu, tāpēc arī mana dzeja ļoti atšķirsies no Dagnijas dzejoļiem...”

Betija tainība. Viņas lasītie darbi drīzāk izklausās kā dzejskas pārdomas, kas plūst rami, bez ritma un atskaņām, toties veido atmiņā paliekošus tēlus.

Pasākuma noslēgumā Betija demonstrē viņas režisēto filmu «Grestomātiņa» par Latvijas Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja pamatlicēju Jāni Gresti. Šis ir darbs, kas ticis nominēts nacionālajai kino balvai «Lielais Kristāpam 2025» kategorijā «Labākā ismetrāžas filma». Filma izceļas ar novatorisku izpildījumu un saistošu sižeta plūdumu, kas neļauj skatītāju uzmanībai atslābt ne mirkli – to atzīst visi klātesošie, savu atzinību paužot ar aplausiem un ziediem.

Šonedēļ Jaunpils rakstnieku pili ieradās jauna rezidente – rakstniece, dzejniece un starpdisciplināra māksliniece **Katerina Dementeva**. Savukārt aprīlī rezidence uzņems arī rakstniece **Lāsmu Gaitnieci**, dramaturģi **Aivu Birbeli** un redaktori **Eviju Martukāni**. Par viņu viesošanos un radošā darba rezultātiem pastāstīsim nākamajās publikācijās.

GUNTIS ZARINŠ

Avots: Neatkarīgās Tukuma Ziņas

Datums: 27.03.2026

“Mīlestība ir mans vārds”, un dzeja smaržo atkal pavasari

Jaungulbenē dzīvojošā dzejniece Inese Tora, turpinot pēdējo gadu laikā izdoto dzejas grāmatu sēriju, gandarīta stāsta, ka dienasgaismu tūlīt ieraudzīs jaunākais veikums – “Mīlestība ir mans vārds”.

Pavasaris ir labs laiks dzejai, un, dzejnieces vārdiem runājot, “tā kā pavasarīgs vēja glāsts, kas vēlas būt izsacīta”. Un par ko gan vislabāk pavasari domāt un runāt, ja ne par mīlestību? Dzejnieces talanta cienītāji aicināti sekot līdz informācijai par aprīli plānoto grāmatas atvēršanas svētku pasākumu Gulbenes novada bibliotēkā.

Sievietes mūža garums

Inese saka, ka vārds “mīlestība” viņai nekad nav bijis tukšs skaņu saikums.

“Mīlestība ir kaut kas daudz lielāks, daudz vairāk, nekā mēs reizēm šo terminu paši mēdzam nomainēt. Mīlestība – tas ir tas jūtu kopums, ko mēs visa sava mūža garumā gaidām, meklējam, vēlamies sajūst sevi un savos līdzcilvēkos, un jūtamies laimīgi, ja agrāk vai vēlāk spējam atrast šo visu sevi un ap sevi. Jā, mīlestība ir Dievs, un, jo ātrāk mēs to saprotam, jo laimīgāki mēs sevi jūtamies,” saka dzejniece.

Viņa piebilst, ka sešas nodaļās lasāmajās dzejas rindās vairāk atklāts ir viņas redzējums par mīlestības nozīmīgumu tieši sievietes mūža garumā.

Mīlestība bērnībā zied

Jau ar pirmo nodaļu lasītājs tiks ievests dzejnieces dzīvē. Nodaļa “Mans magoņu laiks” viņai saistās

UZZINĀI

- Grāmata “Mīlestība ir mans vārds” izdota “Ezerrozes” izdevniecībā.
- Tā ir piektā dzejas grāmata no sērijas, kurā ietilpst jau: “Salnu rītā dzimusi” (2023), “Saulspuku ceļš” (2024), “Veļainā mistērija” (2024), “Pūpola maigumā” (2025).

vairāk ar bērnību, jaunību, jaunības ziedēšanu Jaungulbenē.

Inese daļās sajūta, ka laikam nekad tomēr nespētu dzīvot lielā pilsētā. “Esmu lauku cilvēks. Pieņirūtu ziedošo vasaras plavu, lauku ceļu, kur katrā ceļa malā stiepjas koku audzes, – koku, kas ir simts gadus senī un glabā sevī dzīvus gadsimtu noslēpumus. Jaungulbenē, kur es dzīvoju jau kopš bērnības, mana vismīļākā aleja ir barona fon Tranzē-Rozeneka laikā veidotā bērzu un ozolu aleja no Jaungulbenes pils parka līdz Ūsuru ezeram, kur mēdzu iet pastaigās, paskriet, nījot,” stāsta dzejniece.

Viņa vienmēr jūt ceļa īpašo senatnes auru, un dzejā bieži min vigriczes, jo tieši tas arī ap Ūsuru ezeru vasarās vienmēr auguša un smaržojūša.

Kad dzejolim labpatik iezagties atkārtoti

Līdzās bērnības atmiņām, vigricžu nomainīgajai un noturīgajai smaržai dzejniece lasītāju mudinās domāt arī par to, ka mīlestība ir tikpat dažāda, kā mēs un mūsu priekš-

“TĀ IR LIELĀ BAGĀTĪBA, ja spējam apzināties katrā nodzīvotā mirkļa vērtību. Dievs ir mīlestība,” tā par savu jaunāko dzejas grāmatu izsakās dzejniece Inese Tora (no kreisās). Viņa pateicīga sev apkārt esošajiem cilvēkiem, no kuriem vienmēr sajūt atbalstu. Attēlā: 2025. gada decembrī, viesojoties “Jaungulbenes Alejās”. Blakus: Solveiga Klāviņa, Egons Kliesmets un Marika Andževa.

FOTO: NO PERSONISĀĀ ARHĪVA

stati par dzīvi. “Dzīves mīlestība ir dvēseles ceļš mūža garumā,” viņa saka, domājot par iekļautajām rindām, kas īpaši ir par sievieti un viņas ceļu uz dvēseles pilnību.

Dzejniece padalās arī ar mazliet humoristisku atgādinājumu grāma-

tas tapšanā. Kāds dzejolis pamanījies iezagties grāmatā divas reizes – sākumā un tuvu noslēgumam. Kad dzejniece to apjautusi, grāmata jau bija nodota uz drukšanu, un nācās ar smaaidu pieņemt situāciju.

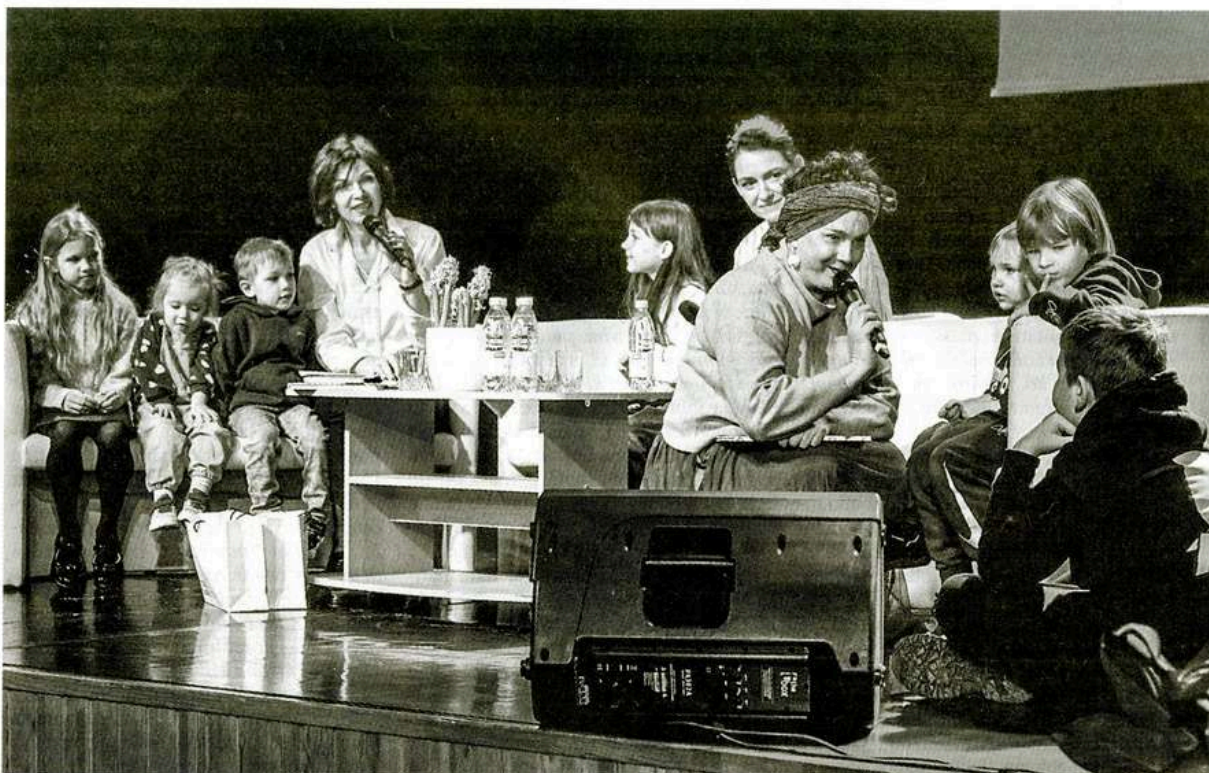
“Acimredzot eņģelis, kas virs

manis, to tā vēlējis, jo šis dzejolis ir tuvu sākumam pirmajā nodaļā, kurā es it kā runāju par sevi. Un dzejolis atkārtojas piektajā nodaļā, kurā runa ir par sievieti, par sievietes būtību, kur atkal ir jauns pavasaris un atkal ceļš uz sievišķīgu sevis izzināšanu. Iespējams, ka tieši šis dzejolis atklāj visu dzejas grāmatā paustās domas būtību: “Mīlestība vispirms ir jāmeklē pašam sevī...”, rokoties dziļi savā dvēselē un pateicoties par jau nodzīvoto brīdi,” saka autore. 📖

— Viktorija Slavinska-Kostigova

Avots: Dzirkstele

Datums: 24.03.2026

Pieaugušo sarunās par grāmatas *Mīce un Duksis* pieļauko profesijas tapšanu jautrību ienesa bērnu piedalīšanās. Ar viņiem sarunājās pieaugušās Kristīne Vilīte (no labās), Anna Afanasjeva un Indra Ābele

Neparastas tikšanās Limbažu grāmatu svētkos

Sestdien, 21. martā, limbažnieki un pilsētas viesi varēja apmeklēt Limbažu novada Galvenās bibliotēkas rīkotos tradicionālos Grāmatu svētkus. Bērnu un jauniešu centrā bija iespēja satikt trīs atšķirīgu grāmatu autorus, noskatīties leļļu teātra studijas *ILze* jauno izrādi *Katram sava grāmata*, klausīties novada radošo cilvēku sarunu *Kā top teksts* un piedalīties darbnīcās, neparastākā no kurām, šķiet, bija grafoloģijas nodarbība. Visu dienu ar apmeklētājiem kopā bija viesus intervēja un skatītājus izklaidēja norišu vadītāja Indra Ābele.

Rīts sākās ar iespēju satikt pilnīgi jaunas bērnu grāmatas *Mīce un Duksis* pieļauko profesijas. Barista autore – žurnāliste Kristīne Vilīte un gleznotāju Annu Afanasjevu. Kopš grāmatas atklāšanas pasākuma decembrī šī bija viņu pirmā tikšanās ar lasītājiem. Kā tapusi ideja par bērnu grāmatu sēriju, kurā bērni izmēģina

profesijas, pastāstīja K. Vilīte: – *Mēs ar Annu pašas esam mamma. Mūsu bērni draudzējas un spēlējas un mēs redzam, ko viņi dara un kādas spēles spēlē. Ļoti bieži tiek izmēģinātas profesijas – spēlēsim skolās, mājās, kafejnīcās, arhitektos, bandītos un policistos. Viņus tas interesē. Vakaros saviem bērniem par to stāstīju un Anna teica, ka stāstījumus nevajadzētu pazaudēt. “Tu uzraksti, es uzzīmēšu,” viņa teica. Un tad mēs piedalījāmies izdevniecības «Zvaigzne» konkursā. Savukārt par to, kā tapa grāmatas varoņi – kakenīte Mīce un kucēns Duksis –, pastāstīja A. Afanasjeva: – *Sākumā radās ideja par kaķīti un sunīti un tad vajadzēja izdomāt, kā viņi izskatīsies. Nolēmām, ka sunītis varētu būt draiskāks – blēņdaris, bet apzinīgā kakenīte visu darītu pareizi, un tādā veidā viņi izzinātu pasauli.**

Autoru izvēlētā pirmā grāmatā atklātā profesija – barista – gan šķiet neparasta.

– *Tā mums atnāca, jo bērni grib izprast ikdienā redzēto. Kafiju dzer gandrīz visi, tāpēc gribējās atklāt tās vienkāršās lietas, jo bērni grib palīdzēt gatavot kafiju. Un ja tu taisi kafiju vecākiem, tu kļūsti par baristu, –* skaidroja autore.

Klātesošajiem vecākiem un bērniem tika vaicāts, kāda profesija varētu kļūt par nākamās grāmatas tēmu. Lai gan no zāles izskanēja daudz ideju, viesnās atklāja, ka pagaidām aptaujās par līderi ir izvirzījies zobārsta profesija.

Pēc tam bērni radošajā darbnīcā varēja gan zīmēt apsveikumu kucēnam Duksim, gan ilustrēt papīra krūzīti. Savukārt pieaugušos gaidīja kaut kas neparastāks – grafoloģijas nodarbība. Tajā bija iespēja uzzināt kaut ko vairāk par sevi un citiem, pētīt rokrakstu. Par to vairāk – 3. lpp.

Mika ROMANOVSKA
teksts un foto

Neparastās tikšanās Limbažu grāmatu svētkos

(Sākums – 1. lpp.)

21. martā Limbažu Grāmatu svētkos interesentiem bija iespēja ne tikai ar atlaidēm nopirkt grāmatas, satikt vairākus neparastus autorus un piedalīties darbnīcās, bet arī apmeklēt grafoloģijas nodarbību, kurā caur rokraksta īpatnībām varēja uzzināt *kņifus*, kā labāk iepazīt ne tikai sevi, bet arī citus.

Grafoloģija – rokraksta zinātne

Nodarbību vadīja rokraksta analīzes speciāliste Iveta Rudzīte. Vispirms klātesošie tika aicināti trīs reizes ar roku uzrakstīt vienu teikumu. Un tad katrs varēja mēģināt sevi analizēt pēc pazīmēm, par kurām stāstīja lektore. – *Rokrakstā visi burti vārdā būtu jāsavieno, taču lielākā daļa, visticamāk, secinās, ka tāda ir tikai daļa burtu. Savienojumi stāsta par mūsu sadarbību. Ir cilvēki, kuri rakstot savieno 80% burtu, citiem tā proporcija ir 50 pret 50. Pēc tā var secināt, cik mēs esam neatkarīgi. Tie, kuriem burti vispār nesavienojas vai kas tekstu drukā, ir ļoti neatkarīgi cilvēki. Viņus vēlams lieki nekontrolēt.*

Pēc I. Rudzītes vārdiem vēl viena kopēja rokraksta iezīme ir burtu slīpums: – *Rokraksts var liekties pa labi, var būt visnotaļ taisns, bet var iet arī uz kreiso pusi. Un tas atklāj, kā paužam emocijas. Burti tiecas pa labi tiem, kuriem labi redzamas viņu emocijas un viņus viegli saprast. Cilvēki, kuriem rokraksts ir daudz maz taisns, ir laba emociju pārvaldība. Savukārt tie, kuriem rakstītā slīpums ir uz kreiso pusi, ir ļoti emocionāli, bet mēģina emocijas paturēt sevī. Viņiem varētu būt grūti lūgt palīdzību.*

Lektore stāstīja arī par daudz sīkākām niansēm. Piemēram, rakstot tikai vienu pašu burtu a, var saskaņāt 20–30 atšķirības, ko rada mūsu raksturs vai emocionālais stāvoklis. Citiem burtiem šo niansēto pazīmju gan esot mazāk. I. Rudzīte uzsvēra, ka grafoloģija joprojām attīstās un tiek papildināta ar jaunām pazīmēm. Turklāt rokraksts pat vienas vēstules rakstīšanas laikā mainās atkarībā no mūsu noguruma vai steidzīguma, tāpēc viena konkrēta pazīme vēl neko nenozīmē, jāskatās uz visu uzrakstīto kopumā.

Īsā sarunā pēc nodarbības grafologe atklāja, ka, izmainot kādu niansi rokrakstā, iespējams mēģināt mainīt arī savas īpašības: – *Ja cilvēkam ir lielas problēmas ar pašvērtējumu, ļoti augsta paškritika un līdzīgas lietas, tad jāiet psihoterapijā. Savukārt mazākas lietas var ietekmēt ar grafoterapiju. Piemēram, ir tāds drosmes burts. Tiem, kuriem gribas lielāku drosmi, var mēģināt rakstīt mazo b burtu garāku. Tiek lēsts, ka tas būtu jādara vismaz trīs nedēļas*

Grafoloģijas nodarbībā pēc rokraksta katrs varēja analizēt savu raksturu un tābrīža emocijas

pa 15 minūtēm dienā. Sākumā raksta tikai konkrēto burtu, tad to liek teikumos, lai burts rokrakstā iekļautos aizvien dabiskāk.

Iedvesma, pieredze, uzņēmība

Nodarbībai sekojošajā sarunā Kā top teksts piedalījās Limbažu novada domes priekšsēdētājas vietnieks Ģirts Vilciņš (viņš pirms daudziem gadiem sarakstījis romānu), uzņēmēja Marta Vētra (Sobrīd par savu saimniecību aktīvi raksta internetā), dziesmu un tekstu autore Dace Robule, skolniece un, iespējams, topošā žurnāliste Kate Upmale un pasākuma vadītāja Indra Ābele, kura rakstījusi literāro darbu dramatisējumus teātrim. Sarunas dalībnieki stāstīja, kas viņiem liecis sākt rakstīt un rosina, minēja grāmatas un autorus, kuri visvairāk iedvesmojuši. Stāsti bija ļoti personiski, tālab jo interesantāki, tomēr šis varbūt nebija gadījums, kad pasmelties idejas, bet varbūt vairāk uzzināt par šiem rakstošajiem ļaudīm.

Īpaši daudz cilvēku Bērnu un jauniešu centra zālē sanāca uz tikšanos ar režisori, scenāristi un rakstnieci Virdžīniju Lejiņu, kuras pērn iznākušais romāns *Reizēm Vienmēr Nekad* saņēma Latvijas Sabiedriskā medija balvu *Kilograms kultūras* kategorijā *Literatūra*. Zināma sarunas daļa izvērtās par atšķirībām starp darbu televīzijā un rakstniecībā. V. Lejiņa klausītājiem atklāja: – *Skanēs ļoti smieklīgi, bet jāteic, ka romāns uzrakstījās viegli, tāpēc pašai nebija nekādas ticības, ka tam ir kāda jēga. Ja nebūtu mana vīra – rakstnieka Jāņa Lejiņa –, es šo darbu laikam nekad nebūtu pabeigusi. Režija noteikti ir daudz grūtāka, tajā ir ārkārtīgi daudzas komponentes. Pats romāns savā ziņā esot kā jaunības dienu sapņa turpinājums, jo tolaik V. Lejiņu interesējusi tikai literatūra. Bet tagad, kad darbs televīzijā beidzies, gribējies sev pierādīt, ka kaut ko vēl var izdarīt. Viņa teica: – Grāmata ir par pusmūža sievietes ceļu uz*

pašprietiekamību. Kā es iedomājos, kā tas varētu būt. Man jau liekas, ka tā istā dzīve nerit galvaspilsētā, bet ir pie zemes, laukos, provincē, mazās pilsētīnās. Tur ir tas spēka avots. Ne velti daudzas jaunas ģimenes iet uz laukiem. Mana varone arī. Grāmata sākas ar to, ka viņa pamet vīrs, bet viņa aiz spītības un citiem apsvērumiem viena pati dodas dzīvot uz laukiem.

Grāmatu svētkus noslēdza tikšanās ar Ralfu Gaubšteinu – jaunu cilvēku ar neparastu dzīvesstāstu, kas daļēji aprakstīts grāmatā *Mans paša prāts, mans paša cietums*. Tiem, kuri par autoru neko nezināja, stāsta sākums varēja šķist šokējošs – viņš tiek arestēts Itālijā par īpaši liela apjoma naudas izkrāpšanu un apsūdzība prasa mūža ieslodzījumu. Taču grāmata nav tikai biogrāfija. Ralfs to sācis rakstīt ieslodzījumā. – *Uz pavīrsi noplēstām lapiņām ar neasu zīmuli rakstīju, kā jūtos, un ko kā redzu. Prātoju, ka varbūt beidzot jāpamostas, jo dzīve kaut ko mēģina pateikt. Varbūt jāieklaušās tajā balsī, kas ir iekšā? Kas ir dvēsele? Kas man patīk un kas nepatīk? Lūk, par to ir grāmata, – viņš skaidroja. Ticis galā ar grūtībām un veiksmīgi atgriezies Latvijā, Ralfs gribējis rakstīto izdot, cerot, ka grāmata varētu iedvesmot cilvēkus, kuri arī nokļuvuši smagās situācijās. Taču neviena izdevniecība šo darbu nav uztvērusi nopietni. Rezultātā jaunais autors to izdevis pats. Nu jau pārdots daudz grāmatu, un pēc cilvēku vēstulēm R. Gaubšteins sapratis, ka tā tiešām uzrunā un palīdz cilvēkiem.*

Limbažu novada Galvenās bibliotēkas vadītāja Elīna Lilenblate-Kleina atzina, ka Ralfu rīkotāji uzaicinājuši uz šiem svētkiem, mēģinot ienest Grāmatu svētkos kaut ko jaunu un neparastu. Un jāatzīst, ka pēc visa, ko todien varēja uzzināt un cik interesantus cilvēkus satikt, svētki tiešām bija bagātīgi un izdevušies. Tos noslēdza muzikālais pārsteigums – alojietis Mārtiņš Elsiņš, šoreiz viens pats ar ģitāru.

Mika ROMANOVSKA
teksts un foto

Avots: Auseklis

Datums: 25.03.2026

Iepazīsti mecenātu Juri Petričeku

Aicina izziņāt novadnieka dzīves gājumu, piedaloties konkursā

Godājot un atceroties novadniekus, kuri ar savu darbu un dzīvesstāstu devuši nozīmīgu ieguldījumu sava novada un Latvijas attīstībā, Alūksnes novada bibliotēka jau ceturto gadu turpina tradīciju – rīkot novadpētniecības konkursu par kādu īpašu personību. Konkurss noslēgsies ar izziņošu ekskursiju.

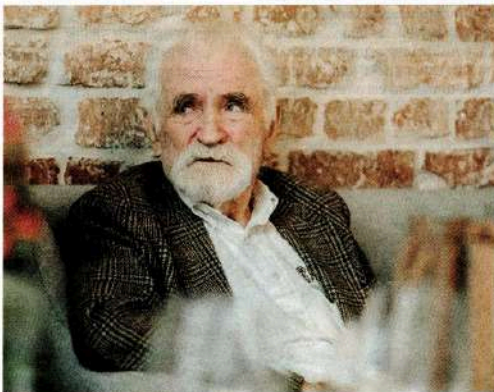
Šogad konkursu vēltīs Jurim Petričekam (5.05.1936 - 26.01.2022) – mecenātam un sabiedriskajam darbiniekam, pēc profesijas elektroinženierim. Šis ir dzīvesstāsts par trimdas latvieti,

kuru dzīves ceļš vedis tālu pasaulē, tomēr saikne ar dzimto vietu palikusi stipra un iedvesmojoša arī nākamajām paaudzēm. Šogad, 5. maijā, Jurim Petričekam apritē 90 gadi.

Pededzes bibliotēka un Alūksnes novada bibliotēka aicina ikvienu izziņāt Jura Petričeka dzīves gājumu, piedaloties konkursā – tā noslēgumā kopā ar dalībniekiem dosimies izziņošanā ekskursijā uz novadnieka dzimto Pededzes pagastu, kuru viņš, kā pats raksta, uzskatīja par paradīzi zemes virsū, rosīna Alūksnes novada bibliotēkas direktore Iveta Ozoliņa.

Novadnieka J. Petričeka interese par dzimtas vēsturi savulaik pārvertās apjomīgā pētījumā, un 2015. gadā izdota grāmata "Pededzes pagasta Petričeki". Tā būs nozīmīgākais avots, kurā meklēt atbildes uz konkursa jautājumiem. Grāmata pieejama Pededzes bibliotēkā un Alūksnes novada bibliotēkā. Atbildes tāpat meklējamas vietējos laikrakstos "Alūksnes Ziņas", "Malienas Ziņas", kā arī laikrakstos "Latgales Laiks", "Lauku Avīze", "Latvietis", vietnēs: Latviesi.com, Aluksne.lv.

Sandra Apine

MECENĀTS Juris Petričeks 2019. gadā, vienā no tikšanās reizēm ar stipendātiem.

FOTO: VITOLUFONDS.LV

JĀNI AMERIKĀ. Juris un Rita.

ATĒLI: NO GRĀMATAS "PEDEDES PAGAŠTA PETRIČEKI"

MIRDZA KORNE, Pededzes bibliotēkas vadītāja:

"Juris Petričeks – trimdas latvietis, mecenāts, godīgs cilvēks, kurš no citiem prasīja to pašu. Gatavojot konkursa jautājumus, vairākas reizes klausījos interviju ar viņu un katru reizi sajutos, it kā viņš būtu atrācis un mēs būtu parunājuši, Jura vecvectēvs Karels 19. gs. beigās, glābams savus dēlus no kara draudiem, ierodas Pededzē no Bohēmijas (Čehoslovākija) pilsētas Hradeckrālovas. Kā savas grāmatas priekšvārdā min pats Juris, "20. gadsimts savā virpulī ierāva arī Karela dzimtu". 1944. gadā Petričeku ģimene dodas bēgļu gaitās. Ceļojot cauri Eiropai, nokļūst Amerikā. Tur Juris iegūst izglītību, satiek mīlestību, strādā kā radaru speciālists gan Amerikas pavalstīs, gan Ajaskā. Tiklīdz ir iespējams atgriezties Dzimtenē, Juris to arī dara. Atgūstot īpašumus, viņam bija priekšnoteikums: ja kāds dzīvo un apsaimnieko īpašumu, viņš to nepieprasis. Taču viss bija daudz dramatiskāk – daži guļbaļķi un mūra siena..."

Atgūtājā īpašumā saimnieko ihtiologi Ilze un Armands, kuriem ir trīs brīnišķīgi bērni. Ar Līvu Martu mēs iepazīsimies pagājušajā gadā Dzejas dienās Kolbergā tautas namā. Petričeka dzimtas māju atgūšana un atjaunošana sakrīta ar latviešu plūsmas atjaunošanu Pededzes pamatskolā, kur bija tikai entuziasms, bet ne skolotāju, ne grāmatu. Skolotāja Olga Sipola sazinājās ar Juri, un uz Pededzes skolu ceļoja darba burtņicas, rakstāmpiederumi, grāmatas un žurnāli. Tas turpinājās, atbalstot mācīties alkstošos jauniešus, kuriem trūka līdzekļu. Dažiem atmaksāja ceļanaudu līdz skolai, dažiem sedza augstskolu izdevumus – atkarībā no nepieciešamības. Pretī prasīja uzrādīt atzīmju lapas un vēstuli.

Sadarbojoties daudzu gadu garumā, pededziešiem radās vēlme pateikt "paldies". Kā gan citādi to var izdarīt, ja ne novadnieku piesakot "Latvijas Iepnuma" balvai, kura arī tika saņemta. Protams, Juri un sievu Ritu kopā, Juris "Vitolu fondā" dibinājis vairākas piemiņas stipendijas. Arī pēc Jura Petričeka došanās mūžībā jaunieši var izjust viņa dāsno sirdi, saņemot stipendijas studijām. Tāds bija viņa moto: palīdzēt – tas ir mans pienākums."

KĀ PIEDALĪTIES KONKURSĀ?

Atbildes rakstveidā, brīvi noformētas, var iesniegt Alūksnes novada bibliotēkā vai Pededzes bibliotēkā klātienē, vai sūtīt elektroniski: biblioteka@aluksne.lv līdz 2026. gada 31. maijam. Konkursa veidlapa pieejama arī šeit: [\[link\]](#)

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas

Datums: 27.03.2026

Adīšana kā patīkama relaksācija

Sarmīte Lāce priekšroku dod adāmmašīnai, nevis adāmdatām

Šķiet, ka adīšana vairāk pietāv vēlām rudenim un ziemas garajiem vakariem, kad dzijas kamoli pārtopt siltās zeķēs, šallēs un cimdos. Līdz ar pavasara atnākšanu un saules siltumu šī nodarbe pamazām atkāpjas – adāmmašīnas apkļust, adāmdatātas un dzija tiek nolikta kaut kur tālākā plauktiņā, gaidot nākamo auksto sezonu. Tas attiecas arī uz jaungulbenieti Sarmīti Lāci.

Jau daudzus gadus Sarmīte ar adāmmašīnu ada raibas zeķes. Savulaik viņa ar saviem adījumiem ir piedalījusies dažādos labdarības projektos. Viņas adītās zeķes ir bijušas kājās arī Pepijai Garzeķei kādā Rīgas teātrī. Šobrīd viņas adījumus ikviens var aplūkot Staru bibliotēkā.

Māca skolēnus adīt ar adāmmašīnu

Sarmīte stāsta, ka savulaik Gulbenē bija māražošanas uzņēmums "Jūrmala", kurā apmācīja jaunās māmiņas adīt. Daudzas mammas tur mācījušas adīt ar adāmmašīnu, arī viņa. Tagad Sarmīte dalās ar savām zināšanām un sniedz praktiskus padomus adīšanā skolēniem Sveķu pamatskolā, jo viņa ir mācību priekšmeta "Dizains un tehnoloģijas" skolotāja.

Sarmīte atminas, ka viens no projektiem kopā ar skolēniem bija uz Latvijas simtgadi, kad radās idejā noadīt 100 spilventiņus. Sarmīte mācīja audzēkņus adīt ar adāmmašīnu spilvendrānas, un darbu izstādē bija aplūkojama arī Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejā.

"Dzijas bija daudz, un tapa šāds projekts. Bērni adīja, un viņi arī varēja tos uzadīt. Bija doma arī par zeķu adīšanu, bet par tām gan nav īsti intereses no skolēnu puses, taču doma par mazu zeķīšu adīšanu ir," stāsta Sarmīte.

SARMĪTES LĀCES adītās zeķes ir krāsainas un, kā viņa pati smaidot saka, adītas no tā, kas ir.

FOTO: GATIS BOGDANOVŠ

Ada galvenokārt savējiem

Sarmīte viennozīmīgi priekšroku dod adāmmašīnai, nevis adāmdatām, jo ar adāmmašīnu adīšanas process ir daudz ātrāks. Viņai mājās joprojām ir vecā adāmmašīna, kuru varēja izpirkt no uzņēmuma. Protams, ir nopirkta arī jaunā.

Sarmīte atminas, ka savulaik viņas vecmamma, redzot, ka, kamēr viņa gulējusi pusdienlaiku, Sarmīte jau ir noadījusi zeķu pāri, nespējusi notīcēt savām acīm.

"Ar adāmmašīnu zeķes var noadīt ātri. Uzņēmumā toreiz adījām gan svārkus, gan džemperus, bet

zeķes – retāk. Zeķe bija tas, ar ko sākt, lai izprastu adīšanas principu. Mājās adu zeķes, un savulaik esmu darinājusi arī teātra kostīmus saviem bērniem, kad tas bija nepieciešams," stāsta Sarmīte.

Sarmīte Sveķu pamatskolā strādā ne tikai par dizaina un tehnoloģiju skolotāju, bet ir arī Montesori skolotāja. Brīvā laika nav daudz, tāpēc zeķes viņa ada galvenokārt savējiem. Bet, ja pagastā notiek kāds konkurss vai pasākums un viņu uzrunā, Sarmīte labprāt iesaistās, sagatavojot dāvanīgas

– savas adītās zeķes kopā ar upēņu ievārijumu vai upēņu tēju.

"Adīšana man ir kā patīkama relaksācija pēc darba skolā," saka Sarmīte.

Ir tikai viena bēda

Savulaik ar saviem adījumiem Sarmīte piedalījās tirdziņos Gulbenē.

"Jaungulbenē mums bija arī savs veikals, kur apmācījām meitenes adīt. Kad Jaungulbenē bija vēl arodskola, mācīju jauniešiem adīšanas prasmes. Pēc profesijas esmu grāmatvede, taču, lai varētu mācīt skolēnus, bija nepieciešama

pedagoģiskā izglītība, tāpēc mācījos Rēzeknē par mājturības skolotāju. Arodskolas audzēkņiem patika apgūt adīšanu ar adāmmašīnu," ar siltu smaidu atceras Sarmīte.

Viņa arī saka, ka, adot ar adāmmašīnu, esot tikai viena bēda – ja ar adāmmašīnu gadās kas neparedzēts, nav kur vērsties pēc remonta. Taču Sarmīte nepaliek bezspēcīga, jo izrādās, ka laika gaitā paši ir iemācījušies to arī saremontēt. ■

— Inīta Savicka

Avots: Dzirkstele

Datums: 24.03.2026